

GLAS RAVNICE

Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini

Broj 10

Subotica, lipanj 1991.

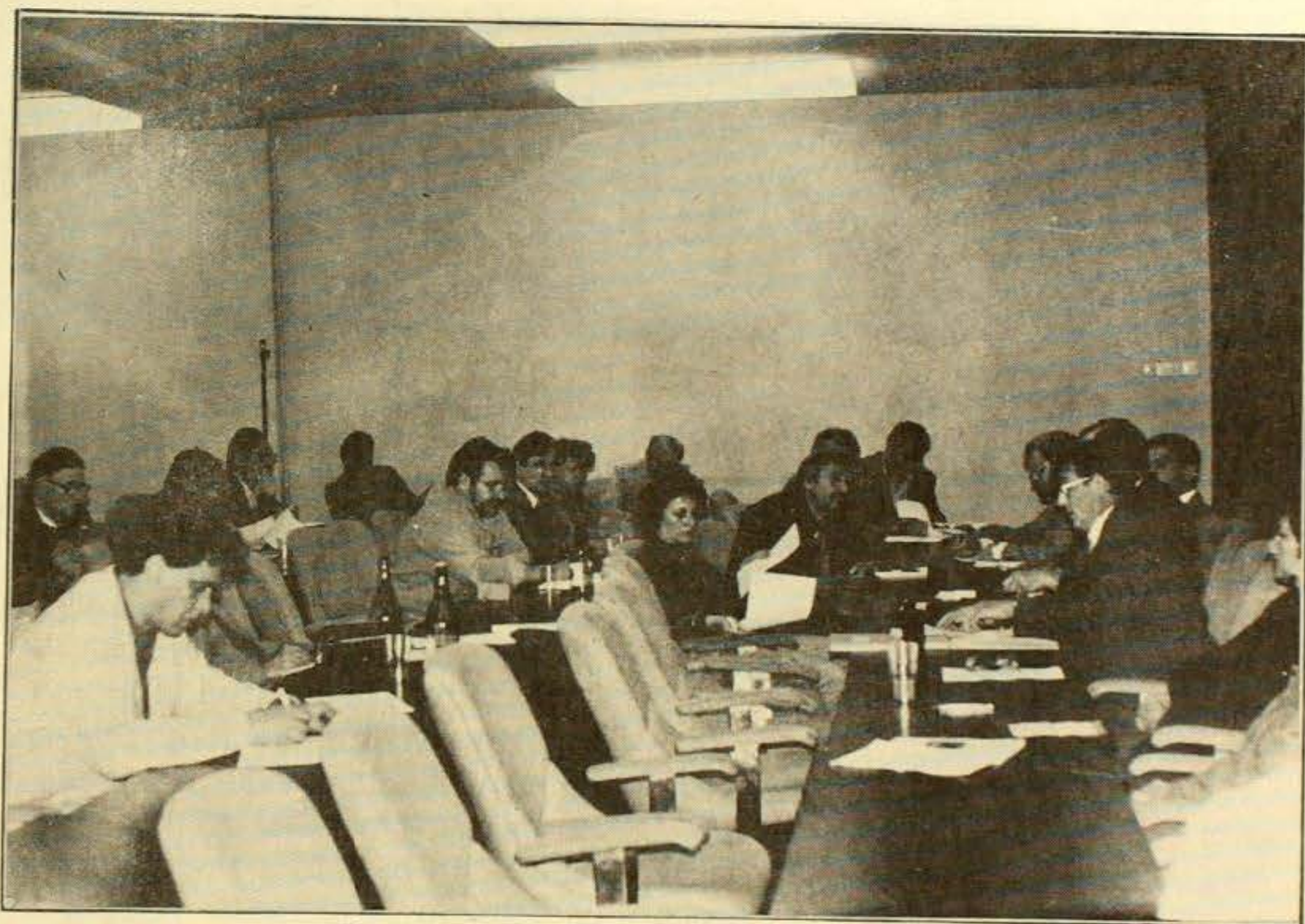
Cijena 15 dinara

KULTURNA AUTONOMIJA HRVATA U SRBIJI

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini iznio je 30. svibnja 1991. godine pred Skupštinu Republike Srbije zahtjev za zakonskim uređenjem kulturne autonomije Hrvata u Republici Srbiji. U Subotici je zatim 5. lipnja održana i konferencija za novinstvo na kojoj su čelnici DSHV iznijeli svoja gledišta, te odgovarali na pitanja novinara.

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini je i ovoga puta pokazao da sva pitanja želi rješavati mirnim i demokratskim putem.

Opširnije na str. 3, 4, 5

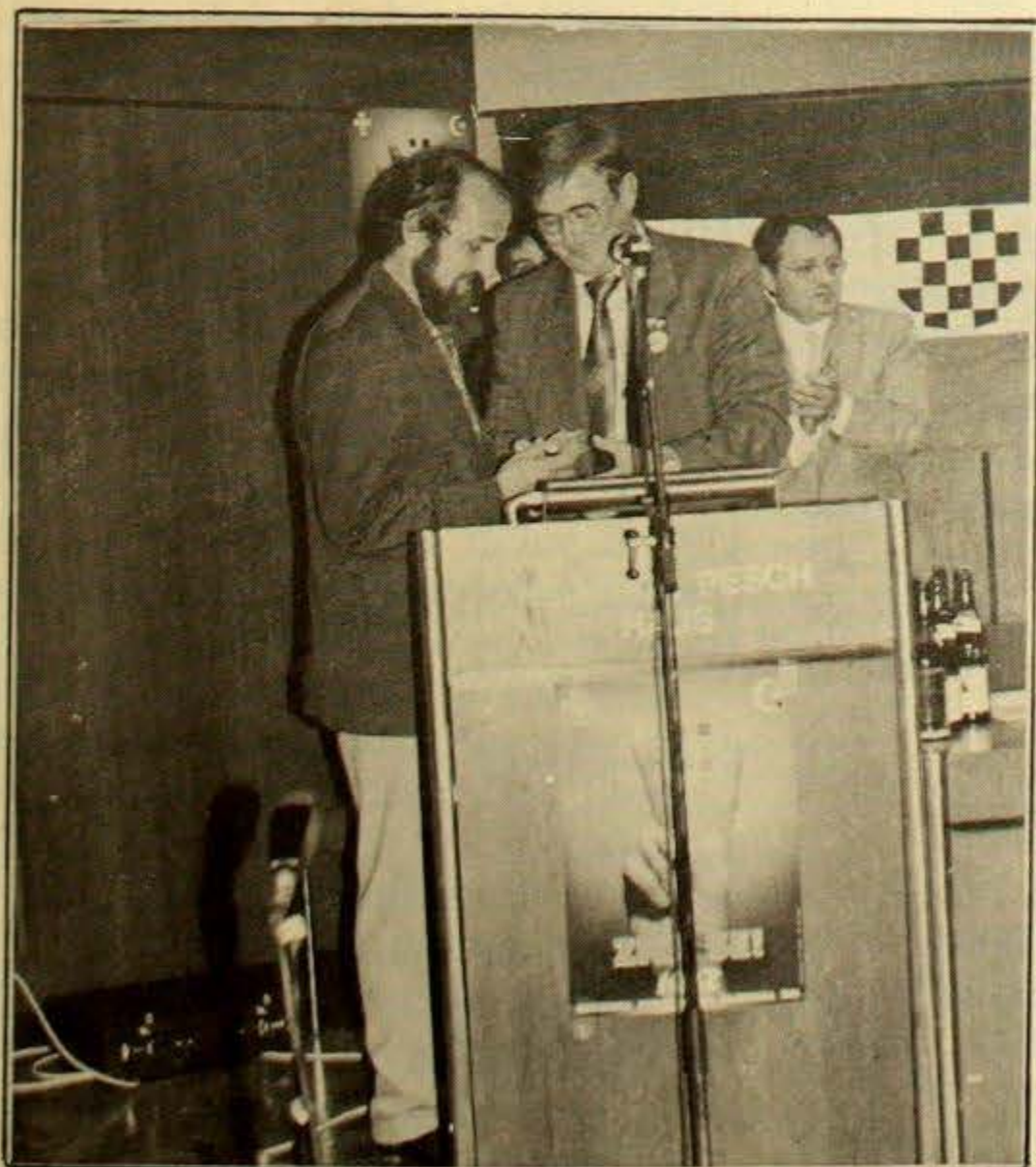
Konferencija za novinstvo

Osnovan Klub prijatelja DSHV u Ludwigshafenu

U Ludwigshafenu, njemačkom gradu na obali Reine, osnovan je 1. lipnja 1991. godine Klub prijatelja DSHV. Već prvog dana Klubu je pristupilo stotinjak ljudi. Gosp. **Ilija Karaula** izabran je za predsjednika Kluba. Osnutku Kluba, koji je prošao u izuzetno svečanoj atmosferi, prisustvovalo je oko 800 gostiju. Cijela svečanost bila je popraćena bogatim kulturno-zabavnim programom.

Ovo je prvi u nizu klubova koje DSHV ima namjeru osnovati, te putem njih djelovati i van granica Jugoslavije.

Opširnije na str. 8, 16

Svečano uručenje žiga Kluba

Iako je u Vojvodini u posljednjih 10 godina nestajalo 9 Hrvata dnevno, Hrvati su još jednom dokazali da im je glavno oružje u borbi za svoja prava demokratičnost i dosljednost

HRVATI KAO POZITIVAN FAKTOR

Danas kad mnogi ne poštujući ni ustav ni zakon, pa time ni demokratske principe, guraju ovo društvo u ponor sve većeg beznada i ludila, Hrvati okupljeni u svoju stranku DSHV žele pokazati Srbiji i cijelom svijetu da su bili i ostali pozitivan i stabilizirajući faktor

Tragikomika oko (ne)proglašenja predsjednika SFRJ, gosp. Stjepana Mesića, te tvrdoglava i stupidna upornost srbijanskih vlasti u neprihvatanju gosp. Mesića kao legitimnog i jedino mogućeg predsjednika države, razotkrila je samu suštinu Miloševićeve koncepcije o novoj Jugoslaviji.

Dakle, po toj koncepciji Jugoslavija bi bila „moderna, demokratska“ i jaka federacija. U njoj bi svi imali pravo glasa s tim što bi Srbija umjesto jednog imala tri glasa. Sve republike mogle bi davati u Predsjedništvo svog predstavnika, izabranog po parlamentarno-demokratskoj proceduri, osim u slučaju kad se taj kandidat ne bi svidio srbijanskim vlastima. U tom slučaju republike sa nepodobnim kandidatima, morale bi zatražiti savjet od republike Srbije, izvršiti konsultacije, usuglasiti se i predložiti novog čovjeka, koji bi bio prihvaćen od Srbije. Pokrajine bi davale svoje predstavnike direktno izabrane od srbijanske skupštine, kako bi što autentičnije mogli predstavljati građane Vojvodine odnosno Kosova.

Ukoliko bi se i nakon svih ovih predostrožnosti desilo da neke republike ne poštuju ove „demokratske principe“, onda bi srpska glasačka mašinerija dala ostavke na mjesto članova Predsjedništva te na taj način dovela zemlju u ustavnu krizu i time omogućila armiji da na

„moderan i demokratski“ način urazumi neposlušne. No, za ne daj bože, postojale bi i jedinice za brze intervencije po ugledu na Europu. One bi se zvale „Martićeve jedinice“, a bile bi upotrijebljene protiv svih vidova „antijugoslovenskih“ grupacija.

Naravno svaki narod bi imao neotuđivo pravo na samoopredjeljenje do otcjepljenja. Svaka republika bi se mogla otcijepiti od Jugoslavije, jedino što bi u tom slučaju morala sa Srbijom „usuglasiti“ nove granice. Svaka republika bi mogla zadržati svoj glavni grad, a osim toga, Srbija bi joj „poklonila“ i dodatne teritorije u bližoj okolini glavnog grada. Veći dijelovi republike, koja teži ka otcjepljenju, pripali bi Srbiji jer su to ili povijesno njene teritorije ili pak na njima ima živih Srba ili pak postoji poneki srpski grob.

Možda bi nas sve ovo i uveseljavalo da ta zbilja nije tu među nama i da nema i onaj tragičan dio. A taj tragični dio, taj proizvod srbijanske politike najbolje osjećaju Hrvati u Vojvodini.

POOTPISANI HRVATI

Hrvati koji su na ovim prostorima oduvijek imali svoje mnogobrojne institucije, časopise, novine, godišnjake, kulturno-prosvjetna društva svoje matice, Radio vijesti, Hrvatsku riječ i još mnogo toga, danas u socijalističkoj Srbiji NEMAJU NIŠTA, (ako

izuzmemo ovaj stranački bilten koji izlazi od nedavno) pa čak ne mogu ni „ličnu kartu“ dobiti na svom jeziku, iako se ona osim na srpskom izdaje i na albanskom, mađarskom, rumunjskom i rusinskom jeziku.

Hrvati u Vojvodini uvijek su bili pozitivan faktor i svojim su marljivim radom doprinisili dobrobiti društva u cjelini. Pa i danas kad mnogi ne poštujući ni ustav ni zakon, pa time ni demokratske principe, guraju ovo društvo u ponor sve većeg beznada i ludila, Hrvati okupljeni u svoju stranku DSHV žele i u ovom teškom trenutku pokazati Srbiji i cijelom svijetu da su pozitivan i stabilizirajući faktor, koji može poslužiti kao primjer svim rušilačkim, destabilizirajućim i ratohuškačkim elementima.

Još jednom potvrđujući svoju oduvijek demokratski orijentiranu dušu, Hrvati u Vojvodini nisu se mašili barikada, niti su zaposjeli milicijske postaje, već su poštujući Ustav SFRJ, te Ustav Republike Srbije i pozivajući se na međunarodne konvencije o ljudskim pravima i slobodama, zatražili Kulturnu autonomiju Hrvata u Republici Srbiji. Zahtjev je uručen poštom, jer Predsjednik Skupštine „nije mogao“ primiti delegaciju DSHV.

Na ovaj način Hrvati žele ostvariti svoja nacionalna i kolektivna prava, te prekinuti žestoku asimilaciju, koja ukoliko bi se nastavila ovim tempom, za 22 godine u Vojvodini ne bi više bio ni jedan Hrvat. Naime, samo u Subotici je u posljednjih 60-tak godina nestalo više od 50.000 Hrvata. Asimilacija se intenzivirala naročito posljednjih decenija. Tako je u posljednjih 10 godina u Subotici nestalo 16.000 Hrvata ili 1600 godišnje tj. 4,5 Hrvata na dan. Kad bi se nastavila ova tendencija za 10 godina u Subotici ne bi bio više ni jedan Hrvat, iako je da podsjetim s početka stare Jugoslavije u Subotici živjelo 72.000 Hrvata.

Gledajući Vojvodinu u cjelini situacija nije ništa bolja. Za samo posljednjih 10 godina u Vojvodini je nestalo 35.000 Hrvata ili 3500 godišnje tj. u prosjeku je nestajalo 9 Hrvata svaki dan.

Gdje su nestali više od 200.000 Hrvata iz Srbije, najbolje mogu odgovoriti oni koji su sačinili i sustavno sprovodili projekat o uništenju Hrvata i svega što je hrvatsko u Srbiji.

Urednik

Piše: Predsjednik, mr *Bela Tonković*

Korak u budućnost

U ovim vremenima burnih previranja Demokratski savez Hrvata u Vojvodini iznio je 30. svibnja 1991. godine pred Skupštinu Republike Srbije zahtjev za zakonskim uređenjem kulturne autonomije Hrvata u Republici Srbiji.

To je normalan korak u okviru međunarodnih konvencija koje je prihvatila i potpisala i Jugoslavija, pa time i sve republike i pokrajine. One su se prihvaćanjem Završnog dokumenta Konferencije o sigurnosti i suradnji u Europi (1975.) obvezala da će postupati „u skladu sa svojim pravnim obvezama po međunarodnom pravu” (X, 2) koje predviđa da će one poštivajući prava i osnovne slobode čovjeka „razvijati zakone, propise i politiku u oblasti građanskih, političkih, ekonomskih, socijalnih, kulturnih i drugih prava i osnovnih sloboda čovjeka i primjenjivat će ih u praksi kako bi se osiguralo stvarno ostvarivanje tih prava i sloboda” (KESS, Beč 13.1).

Što se tiče kolektivnih prava, „one će štiti i stvarati uvjete za unapređivanje etničkog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta nacionalnih manjina” osiguravajući „njihovu potpunu jednakost s ostalima” (KESS: Beč 19) i potvrđuju da je poštovanje prava pripadnika nacionalnih manjina kao dijela općepriznatih ljudskih prava bitan faktor mira, pravde, stabilnosti i demokracije” (KESS: Kopenhagen IV);

Uz priznavanje prava na slobodnu upotrebu svog jezika privatno i u javnosti, priznaje se pravo na vlastite prosvjetne i kulturne institucije i udruženja, organiziranje i njegovanje veza sa svojim matičnim narodom i matič-

nom državom, kao i mnoga druga prava (KESS: Kopenhagen IV).

Vrlo nam je teško prihvatiti status nacionalne manjine na prostorima na kojima smo mi Hrvati najstarije autohtono stanovništvo, ali nam je — u odnosu na to što smo do sada, nakon 1956. g. imali (ništa), i što danas imamo (opet ništa) — taj status u Republici Srbiji u okviru predstojećeg saveza suverenih republika ipak napredak i daje nam nadu za opstanak.

Put ka ostvarenju kolektivnih nacionalnih prava je uspostavljanje lokalnih ili autonomnih administrativnih organa (KESS: Kopenhagen IV) i u tom smislu treba promatrati i naš zahtjev za formiranjem Nacionalnog vijeća Hrvata u Republici Srbiji.

Konačan oblik naše autonomije bit će rezultat pregovora, ali je jedno sigurno: Hrvati u Srbiji neće imati ništa manje od Srba u Hrvatskoj.

Statistički podaci o Hrvatima u SUBOTICI

HRVATI		BUNJEVCI		UKUPNO
godina	broj	godina	broj	
1918.	72.000			
1926.	68.182			
1934.	45.182			
1948.	48.368			
1953.	46.574			
1961.	47.696			
1971.	31.439	1971.	14.892	46.321
1981.	32.589	1981.	8.895	41.484
1991.	16.282	1991.	17.527	33.809

Statistički podaci o Hrvatima u VOJVODINI

GODINA	HRVATI	BUNJEVCI	ŠOKCI	UKUPNO
1971.	120.303	18.258		138.561
1981.	109.203	9.755	199	119.157
1991.	74.232	21.552	1.866	97.650

Između 1971. i 1991. bilježimo ukupan pad Hrvata u Vojvodini: 40.911 ili 29,52%.

PRIOPĆENJE

PREDSJEDNIŠTVU SFRJ

BEOGRAD

20. svibnja 1991.

Mi Hrvati, članovi DSHV, kao lojalni građani AP Vojvodine, nismo suglasni s postupkom gospodina Jugoslava Kostića, predstavnika AP Vojvodine u Predsjedništvu SFRJ, koji nepoštivanjem Ustava SFRJ prilikom smjene na vrhu Predsjedništva, dovodi Zemlju u ustavnu krizu.

Za nas dvojbe nema, shodno Ustavu SFRJ, nakon smjene na vrhu, gospodin Stjepan Mesić je predsjednik, a gospodin dr Branko Kostić potpredsjednik SFRJ i mi ih ovom prilikom podržavamo i čestitamo na preuzimanju ovih odgovornih funkcija.

Smatramo da se politička kriza mora i može riješiti samo na ustavan i demokratski način. Sve ostale opcije ugrozile bi mir, sigurnost i živote građana SFRJ.

Predsjedništvo

Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini

Polazeći od Ustava Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (čl. 170) i Ustava Republike Srbije, prema kojemu je „Republika Srbija demokratska država svih građana

ju osobna ljudska prava i prava nacionalnih kolektiviteta, smatramo da je neophodno potrebno zakonskim aktom regulirati pravni status, oblast kulture, obrazovanja, znan-

ktretnom slučaju Hrvata u Republici Srbiji. Ustav Republike Srbije prepušta da se pojedine oblasti uredi zakonom i to konkretno upotrebu latiničkog pisma, jezika, zatim školovanje, stvaranje i objavljivanje znanstvenih i umjetničkih djela, te organizaciju sredstava javnog informiranja (čl. 8, 32, 33 i 46). Ustav također jamči slobodu izražavanja nacionalne pripadnosti, kulture i upotrebe svojega jezika i pisma (čl. 49, st. 1).

KULTURNA AUTONOMIJA HRVATA U REPUBLICI SRBIJI

na koji u njoj žive, zasnovana na slobodama i pravima čovjeka i građanina“ (čl. 1) i u kojoj „suverenost pripada svim građanima“ (čl. 2), a imajući u vidu i završne dokumente KEES-a (Helsinki 1975) i konferencija koje nastavljajući razradu principa KEES-a razrađu-

stveno-istraživački rad i sredstva informiranja, tj. pitanja formiranja kulturne autonomije dijela hrvatskoga naroda koji živi na teritoriji Republike Srbije.

Ovakav zakon rješava posebne i zajedničke interese nacionalnih kolektiviteta, u kon-

Mi Hrvati kao građani Republike Srbije brinući se o ostvarivanju svojih individualnih i kolektivnih nacionalnih prava, a s tim u vezi i dužnostima o načinu ostvarivanja svojih prava i u cilju izbjegavanja svih eventualnih daljnjih povoda za rasprave, cjenkanja i konflikte, a posebno u cilju mirnog suživota koji će biti usmjeren na prosperitet u svim oblastima života predlažemo donošenje

ZAKONA O KULTURNOJ AUTONOMIJI HRVATA U REPUBLICI SRBIJI

1. Opći dio

U ovom dijelu Zakon treba da regulira pravni status hrvatskog naroda u Republici Srbiji i način kako će se on primjenjivati.

Neizostavno se mora predvidjeti pravo na javnu upotrebu hrvatskog jezika i latiničkog pisma za svakog građanina hrvatske nacionalnosti u svim segmentima državne uprave i pravosuđa (izdavanje upravnih akata, sudskih odluka, osobnih dokumenata i sl.) kao

i javno korištenje nacionalnih simbola.

2. Prosvjeta, znanost, kultura i vjeroispovijest

Polazimo od postavke da demokratski odnosi uključuju sposobnost i spremnost priznavanja i prihvaćanja različitosti naroda i da to u demokratskom suživotu narode uzajamno obogaćuje. Osnova društvenog napretka je društveni mir koji se može postići jedino

priznavanjem osobnih prava građanina i kolektivnih prava naroda, te aktivnim poticanjem njihovog ostvarenja i razvitka.

Institucionalno rješenje pitanja prosvjete, znanosti i kulture Hrvata mora imati svoje personalne i kolektivne aspekte. Mi Hrvati predlažemo da se zakonom osigura i zaštiti oživljavanje i razvitak naše autohtone kulture radi očuvanja našeg nacionalnog bića na teritoriji Republike Srbije.

U tom smislu zakon treba da osigura obnovu hrvatskih

kulturnih institucija i stvaranje novih koje će strukturalno i funkcionalno biti usklađeni s nacio-kulturnim i socio-kulturnim potrebama Hrvata u Republici Srbiji.

To se odnosi na obrazovne institucije od vrtića preko osnovnih i srednjih škola do visokoškolskih ustanova, te na znanstvene institucije na području jezika, književnosti, povijesti, etnologije, umjetnosti kao i na sva druga područja od važnosti za razvitak nacionalnog bića Hrvata u Republici Srbiji.

Na polju masovne kulture i obrazovanja odraslih nužna je obnova i osnivanje hrvatskih čitaonica i kulturno-prosvjetnih društava.

Sve to treba da prati i odgovarajuća izdavačka djelatnost u okviru vlastite izdavačke kuće.

3. Sredstva informiranja

Jedan od ključnih segmenata samobitnosti svakog naroda i nezaobilazan faktor njegovog postojanja jesu sredstva informiranja. Zato je potrebno na općinskoj, pokrajinskoj i republičkoj razini osigurati odgovarajuću zastupljenost sadržaja iz života Hrvata kao i njihovu profesionalnu i demokratsku prezentaciju na hrvatskom jeziku na televiziji, radiju i tisku. To se može najbolje postići tako da Zakon institucionalizira odgovarajuće redakcije na hrvatskom jeziku, kao što je slučaj s mađarskim, albanskim i drugim redakcijama. Posebnu brigu treba posvetiti ovom problemu na općinskoj razini u mjestima gdje živi znatniji postotak Hrvata.

4. Ostvarivanje i sprovođenje Zakona

U cilju ostvarivanja i sprovođenja Zakona smatramo da bi trebalo oformiti Nacionalno vijeće Hrvata u Republici Srbiji.

Članove Vijeća biraju putem demokratskih izbora birači hrvatske nacionalnosti.

Vijeće bi imalo svoje predsjedništvo i predsjednika, te tajnika koji bi predstavljali Vijeće u javnosti i pred državom.

Vijeće bi bilo snabdjeveno svim kompetencijama personalno-kadrovske, imovinsko-pravne i financijske naravi, te odgovarajućom strukturom stručnih službi koje su potrebne za djelotvorno funkcioniranje kulturne autonomije Hrvata u Republici Srbiji.

Zakonom se daje Vijeću pravo veta u svim slučajevima kada se donosi kakva odluka koja nije u suglasnosti s ovim Zakonom. Skupština Republike Srbije je dužna osigurati njegovo sprovođenje.

Vijeće bi u cilju što demokratskije mogućnosti izražavanja nacionalnih potreba i interesa Hrvata u Republici Srbiji (zbog razuđenosti na velikoj teritoriji) trebalo imati veći broj članova (30 do 50).

5. Financiranje

Za ostvarenje projekta kulturne autonomije Hrvata u Republici Srbiji potrebna su odgovarajuća novčana i druga sredstva koja je dužna osigurati Republika Srbija iz svog budžeta čijem stvaranju doprinose i Hrvati, kao i na druge načine.

6. Zaključak

Smatramo da je potrebno što prije formirati jedno stručno i kompetentno tijelo sastavljeno od stručnjaka Skupštine Republike Srbije i delegata imenovanih od strane Demokratskog Saveza Hrvata u Vojvodini kao političke stranke Hrvata u cilju operacionalizacije projekta Kulturne autonomije Hrvata u Republici Srbiji.

Za Demokratski
savez Hrvata
u Vojvodini

Bela Tonković
predsjednik

PRISTUPNICA

(ime i prezime)

(adresa)

Pristupam Fondu DSHV za potporu učenika i studenata i obvezujem se da ću redovito uplaćivati _____ din. (mjesečno najmanje DM 5,00 ili najjednom najmanje godišnje 60,00 u dinarskoj protuvrijednosti) na žiro račun DSHV-a

66600-678-9027, SDK Subotica, (za Fond)

Za naziv Fonda predlažem:

„Antun Gustav Matoš“

Izrezati i poslati na adresu: DSHV, 24000 SUBOTICA, Trg c. Jovana Nenada 15/III

U Surčinu oskrnavljena katolička crkva

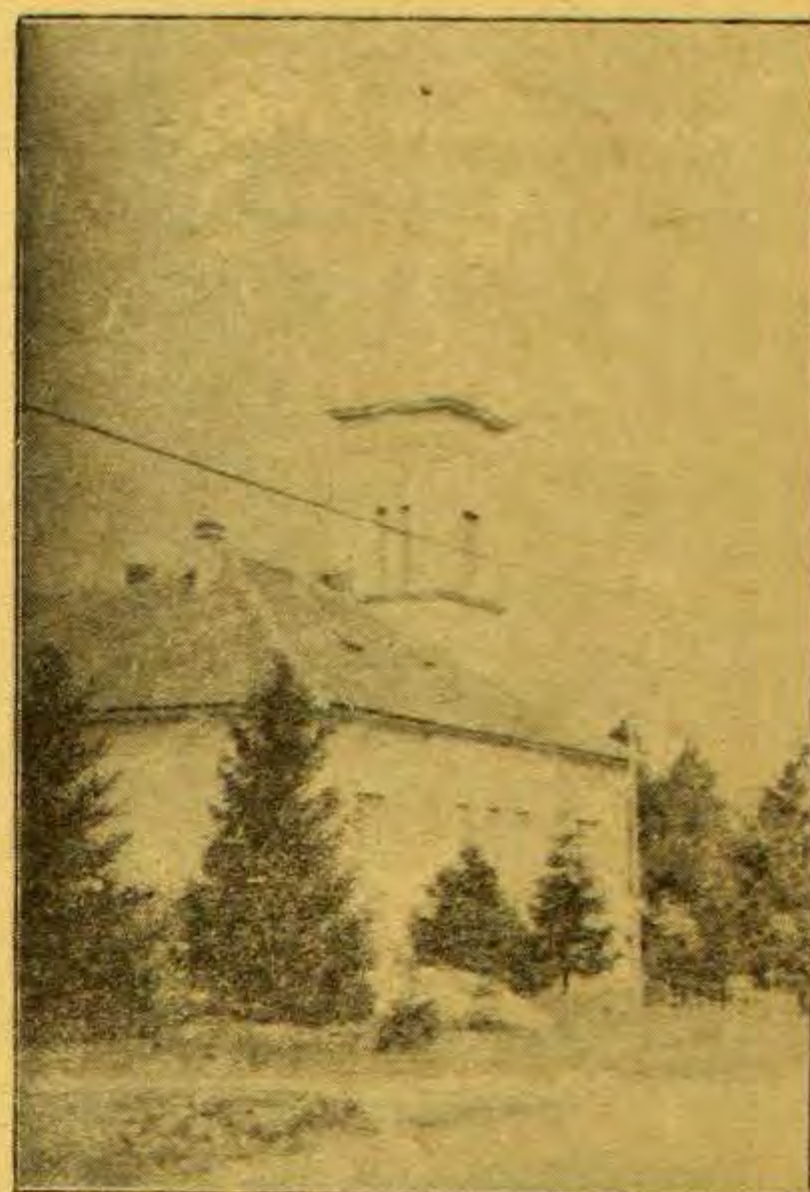
HULIGANI UNOSE NEMIR

Poslije crkvene slave Presvjetlog trojstva u noćnim satima zapaljena su ulazna vrata istoimene crkve u Surčinu. Na svježe lakirana drvena vrata bačena je zapaljiva smjesa koja je oštetila vrata. Iako materijalna šteta nije velika, ovaj huliganski napad iz poznate kuhinje uznemirio je ovdašnje pučanstvo. Čelnici Mjesne zajednice i pojedinci srpske nacional-

nosti osudili su ovaj izgred na vjerski objekt.

Kako saznajemo od g. Đure Kedveša, ovdašnjeg župnika, već treći put je srušen stari križ kraj puta na ulazu u Surčin. Nekome očigledno smeta hrvatsko obilježje nedaleko od Beograda. Kako reče sam župnik se nada da će sve to proći. Istraga je u toku.

B. Ć.

Održan Prvi Sabor hrvatskog Društva političkih zatvorenika

Dne, 17. i 18. svibnja, 1991. godine, u Zagrebu, u velikoj kongresnoj dvorani Ekonomskog fakulteta, održan je I opći Sabor, Društva hrvatskih političkih zatvorenika.

Nazočni su bili predstavnici i članovi svih generacija koje su u prijašnjem boljševičkom režimu robovali zbog ideja o slobodnoj riječi i demokraciji u našoj domovini.

U radu I općeg sabora učestvovali su i članovi Društva iz Subotice, koji su uzeli aktivnog učešća u njegovom radu.

Prvi opći Sabor hrvatskih političkih zatvorenika usvojio je na kraju političku deklaraciju u kojoj se odlučno zahtjeva, rješavanje socijalnih pitanja bivših političkih zatvorenika. Predloženo je da se svim političkim

zatvorenicima vrijeme provedeno u zatvoru prizna u dvostruki radni staž, a svaka godina nezaposlenosti poslije izdržane kazne zatvora, u jednostrukom trajanju. Utvrđeno je da se Sabor društva hrvatskih političkih zatvorenika održava svake godine približno u isto vrijeme.

Kako u Subotici, živi oveći broj bivših političkih zatvorenika po raznim osnovama, pokrenut je postupak za osnivanje podružnice u Subotici, za sve osuđenike po raznim osnovama. Stoga pozivamo sve bivše političke osuđenike da se jave u službeni ured DSHV kod tajnice, radi potpisivanja pristupnice i davanja ličnih generalija za pristupanje u članstvo društva.

Grgo Bačlija

ČANAK U SUBOTICI

U svečanoj sali „Radničkog univerziteta” u Subotici pred oko 100 nazočnika 4. lipnja, promoviran je program „Lige socijaldemokrata Vojvodine/Jugoslavije.” Predsjednika stranke gospodin Nenad Čanak izlagajući program njihove borbe „za” i „protiv” rekao je da bi se on u najkraćim crtama mogao odrediti sa tri A: antinacionalizam, antitotalitarizam i autonomija. Istakavši pri tome da se poslije puča iz 1998. godine Vojvodina svela na tešku provinciju. Mi

nismo protiv jedinstvene Srbije, nego protiv centralističke, koja je Vojvodinu opljačkala i koja za nju sada radi neke prljave stvari, i to najčešće preko vašeg nekadašnjeg sugrađanina, pa tako on sad ruši i saveznu vladu. A puč u Vojvodini iz 1988. godine je rekvijem za Jugoslaviju. Mi ne žalimo za palu vlast, ali posle mitingaškog rušenja ustava, pali su osnovni principi demokratije na relaciji vlast, zakon, sistem, i danas mi na delu imamo rušilačke i svadalačke prin-

cipe, koji dele narode, a sve to u cilju da bi se izbegao odgovor, na sad već egzistencijalno pitanje: gde su novci?

Rekao je između ostalog Čanak.

Vojislav Sekelj

IN MEMORIAM

dr. GEZA KUBATOVIĆ

U subotu 2. lipnja umro je u 62. god. života liječnik iz Đurdina dr. Geza Kubatović. Rođen je 1929. u Tavankutu gdje je i pokopan. Diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu i gotovo cio radni vijek proveo je u Đurdinu.

Kraljice u Tavankutu

U nedjelju 18. svibnja 1991. na blagdan Duhova Tavankučani su poslije dugog niza godina imali prilike da vide jedan stari bunjevački običaj „Kraljice”. Ovaj običaj vezan je za blagdan Duhova kada se salaši, kuće, kite zelenom zovom. Mada vrijeme „kraljicama” nije bilo naklonjeno, „kraljice” su ipak prošle tavankutskim sokacima.

Tavankutske kraljice

pjevati po kućama gdje su ih očekivali. „Kraljice” su se na kraju rastale u kući „kraljice” gdje su i podijele darove.

stari bunjevački običaj koji su pokrenuli mladi tavankučani sa ciljem, obnove mladosti duha, kao i većoj svijesti našeg naroda, jer nedostatak svijesti je jedan od glavnih razloga što su uglavnom svi naši običaji izumrli.

Mislim da su ovi početni pokušaji mladih Tavankuta, za oživljavanjem „kraljica” a isto tako nadam se i drugih običaja, za pohvalu jer samo na taj način možemo očuvati naš kulturni identitet Hrvata-Bunjevaca. Isto tako ovom prilikom su dijeljeni prigodni letci u kojima je ukratko bilo napisano o samom običaju sa ciljem

da se na taj način malo upoznaju sa ovim starim običajem.

Televizijski gledaoci su imali prilike 23. svibnja u emisiji „Hrvatska danas” vidjeti emitirani prilog o „kraljicama” u Tavankutu.

Ivan Ivković Ivandekić

U jutarnjim satima osam „kraljica” obučene u narodnu nošnju sa krunama na glavi krenule su po kućama. Došavši pred kuću prvo su se pozdravili sa domaćinima i zapitale ga: „Jestel radi kraljicama”? Kada ih gazda primi „kraljice” započinju pjevanje prigodnih pjesama, nakon što otpjevaju pjesme dobijaju darove. To je uglavnom bilo u novcu. „Kraljice” su svojim prisustvom i učestvovanjem uveličale Veliku misu, nakon mise otpjevale su pred crkvom par pjesama i poslije tog su nastavile

Ovaj stari bunjevački običaj je zamro, a poslije II svjetskog rata je skoro izumro, tako da „kraljice” pamte samo stara čeljad. Mladi su o „kraljicama” mogli čuti samo od starih žena i vidjeti sa starih slika. Tavankučani su poslije „polivača” sa karucama i sa tamburašima u nošnji imali prilike vidjeti još jedan

REHABILITACIJA dr ANTE SEKULIĆA

Dekanat Pedagoškog fakulteta Sveučilišta u Rijeci donio je odluku o rehabilitaciji prof. dr Ante Sekulića.

On je od 1968. god. bio profesor hrvatskog jezika i starije hrvatske književnosti na tom Fakultetu.

Ali, u sklopu poznatih političkih zbivanja bio je uhapšen u lipnju 1972. god. i osuđen u Subotici na 30 mjeseci lišenja slobode zbog „nacionalističkog djelovanja”.

Još prije hapšenja bio je prisiljen da podnese ostavku kao profesor. U tome se vidi protuzakoni-

to postupanje moćnika, jer je dr Ante Sekulić proglašen krivim prije bilo kakvog suđenja.

Sada u duhu demokratskih promjena u Hrvatskoj, Dekanat Pedagoškog fakulteta Sveučilišta u Rijeci ispravio je tu nepravdu i izvršio je rehabilitaciju oklevetanog prof. dr Ante Sekulića.

O tome je on pismeno obaviješten i pozvan da nastavi svoj rad kao profesor na toj školskoj ustanovi.

Tu vijest je prenio i riječki „Novi list”.

Na taj način barem donekle je ispravljena nepravda, ali rane je teško zaliječiti.

OSNOVAN KLUB

PRIJATELJA DSHV-a

U LUDWIGSHAFENU

U Ludwigshafenu, industrijskom gradu na Reini, svečano je ove godine obilježena prva obljetnica postojanje demokratske hrvatske države. U sklopu više manifestacija koje su upriličene povodom ove, za

Vojvodini stati i opstati, unatoč tomu što su izloženi pritiscima i asimilaciji više nego Hrvati bilo gdje drugdje na svijetu. Nakon izlaganja našega Predsjednika, skupu se obratio potpredsjednik HDZ za Bosnu

integralni (nažalost raseljeni i iseljeni) hrvatski korpus. Za nas je to od posebne važnosti, jer mi Hrvati u Vojvodini, desetljećima, a u nekim dijelovima Vojvodine i stoljećima, udaljeniji smo od integralnog hrvatskog korpusa više nego li oni recimo u Australiji jer su nas, koji smo geografski najbliži Hrvatskoj, vlastodršci odvajkada držali od Hrvatske na najvećoj udaljenosti. Ovi klubovi imaju za cilj smanjiti ove udaljenosti. Klubu je pristupilo oko 100 ljudi. Za Predsjednika Kluba izabran je gospodin **Ilija Karaula** i mi mu i ovim putem čestitamo i želimo plodnu suradnju na zajedničkom nam cilju. Usvojen je Pravilnik Kluba i g. Iliji Karauli je uručen žig Kluba.

Bio je ovo susret Hrvata raseljenih po svijetu, daleko od hrvatske domovine. U zagrljaju su se našli oni čiji su preci iselili prije nekoliko stoljeća i oni koji su iselili iz Hrvatske prije nekoliko godina ili desetljeća. One prve otjerali su Turci, ove druge komunisti. Susreli smo se na tlu Njemačke, da bismo i mi Hrvati, komunisti izvan Hrvatske zajednički izrazili zadovoljstvo i podršku Hrvatskoj koja nakon teških stoljeća, već punu godinu dana kreće putem demokracije.

Domaćini ove manifestacije, Hrvatska Katolička Misija u Ludwigshafenu na čelu s župnikom, fra **Ljubom Cesarom** učinili su sve da se u vrijeme boravka ugodno osjećamo, i u tome su uistinu i uspjeli. Zasluga za uspješnu prezentaciju DSHV-a u Ludwigshafenu pripada najviše g. **Vici Vrdoljaku**, predsjedniku ogranka HDZ-a u Ludwigshafenu. Svima se ovim putem zahvaljujemo. Posebno smo zahvalni, gospodinu **Antunu Vidiću**, Hrvat-Bunjevku rodom iz Subotice, sponzoru cijele ove manifestacije. Gosp. Antun Vidić, naš Antuš, otisnuo se u svijet prije 20 godina, cijelo to vrijeme uz neumoran rad u srcu je nosio i svoje Hrvate-Bunjevce i svoju Suboticu, i na ovaj način omogućio da se prezentiramo i izvan naših granica, u srcu Europe, one Europe u kojoj smo nekada bili i kojoj se evo ponovo vraćamo.

Julije Skenderović

Ovjekovječeno prijateljstvo

sve Hrvate u svijetu značajne obljetnice, osnovan je 1. lipnja 1991. godine Klub prijatelja DSHV-a u Ludwigshafenu. Ovo je naša prva organizacija ove vrsti koju smo osnovali. Skupu je pribivalo oko 800 ljudi, naših radnika koji žive u Ludwigshafenu i okolici. Nazočnima se prvi obratio naš Predsjednik, g. **Bela Tonković**. U svome izlaganju informirao je prisutne o teškoj političkoj situaciji u Jugoslaviji, posebice u Republici Srbiji i u Vojvodini. Argumentirano je izložio teške okolnosti pod kojima mi u vojvodini živimo. Iz izlaganja g. Bele Tonkovića nazočnici su mogli zaključiti da će Hrvati u

i Hercegovinu, g. **Malo Boban**. Gosp. Mato Boban je oslikao političku situaciju u Hercegovini što je također zainteresiralo sve prisutne, osobito one koji su rodom iz Hercegovine, a takvih je bilo možda najviše. Da su oba predavanja pobudila veliki interes moglo se zaključiti iz brojnih pitanja koja su predavačima bila postavljena nakon njihovih izlaganja.

Član našega Predsjedništva, g. **Ivan Poljaković** obavijestio je prisutne o formiranju Kluba prijatelja DSHV-a u Ludwigshafenu. Formiranje ovakvih klubova ima za cilj uključivanje i nas Hrvata u Vojvodini u

Obavještavamo cijenjene čitatelje da će institut „Ivan Antunović“ iz Subotice ove godine dodijeliti

„ANTUŠOVU NAGRADU“

Dvije prve nagrade u iznosu od po 2000 DM i jedna druga nagrada u iznosu od 1000 DM bit će dodijeljene onim pojedincima koji svojim radom i zalaganjem doprinose očuvanju identiteta Hrvata-Bunjevaca. Vaše prijedloge možete dostaviti Uredništvu „Glasa ravnice“, najkasnije do 1. kolovoza ove godine.

Vijeće instituta

ZEMLJA SE VRAĆA

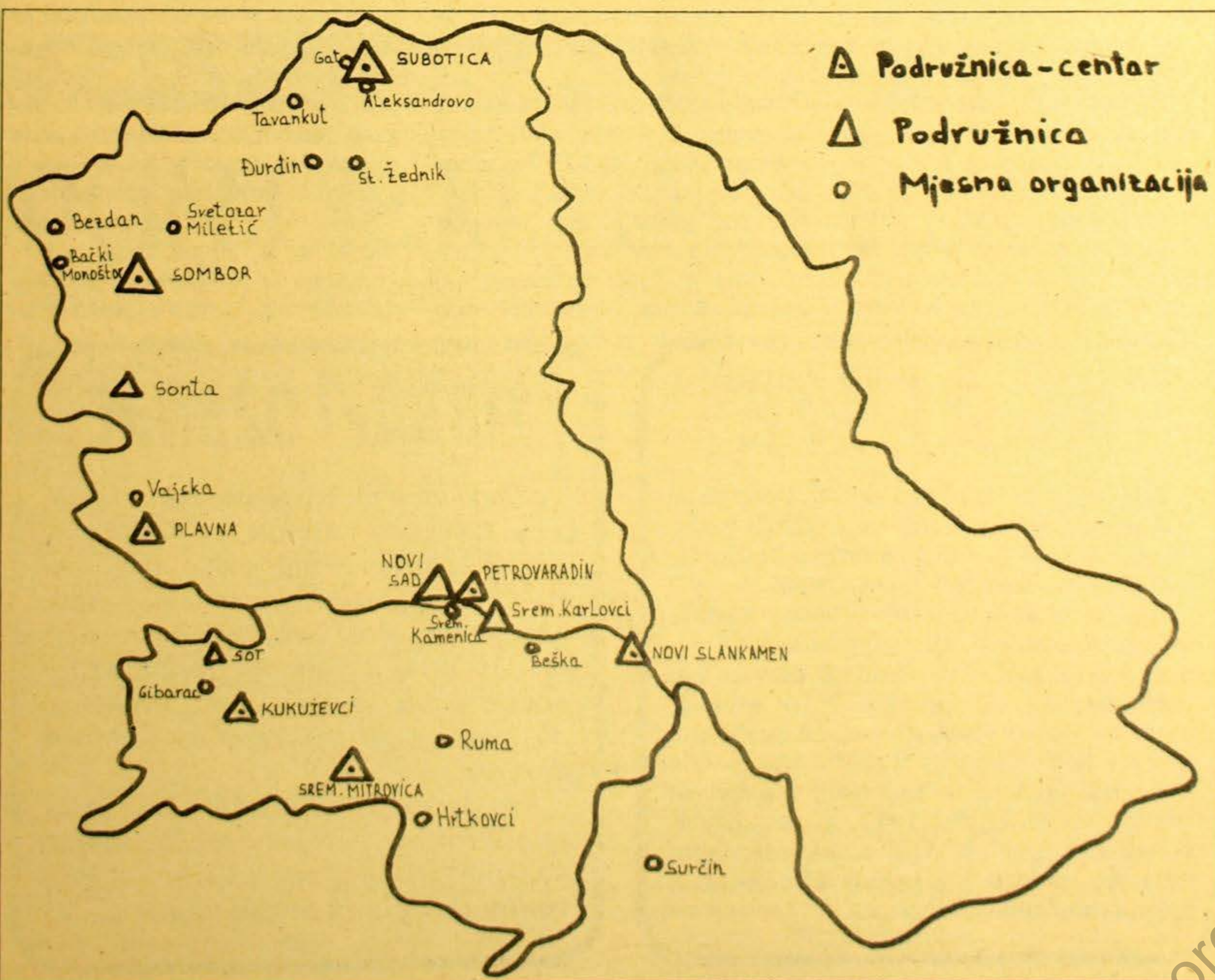
Počeo je postupak povrata konfiskovane zemlje, oduzete u zemljišni fond i prinudno poklonjene zemlje, tako da se već oko 15. VI 1991. očekuju prva rješenja o povratu.

Svi zainteresirani neka se obrate imovinsko-pravnim službama svojih općina.

OGRANCI DSHV

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini od svog osnutka (15. srpnja 1990.) do danas osnovao je 26 ogranaka. Od toga 7 čine podružnice koje su ujedno i centri svojih regija. Zatim 4 manje podružnice i 15 mjesnih organizacija. Za jednu podružnicu predviđeno je da ima 4—15 mjesnih organizacija. Do sada subotička Podružnica ima najviše osnovanih mjesnih organizacija — pet. Neke od manjih podružnica nemaju osnovanu još nijednu mjesnu organizaciju.

U narednom periodu osnovat će se i podružnice za regije: Zagreb, Beograd, Banat, a predviđa se osnivanje i velikog broja mjesnih organizacija. Osim toga DSHV će djelovati i putem raznih sekcija i klubova, koji će se organizirati diljem cijele Jugoslavije kao i u inozemstvu, prije svega u Njemačkoj i SAD.

Za Hrvate u Vojvodini počinje drugo poluvrijeme „križnog puta“

DEMOKRATSKI ŠAMAR

Nakon 45. godina diktature, nema više demokracije.

Hrvati u N. Slankamenu i pored diktature proleterijata — ipak su na svoj „Hrvatski seljački dom“ koji je osnovan još davne 1902. g. smjeli istaći svoju nacionalnu zastavu, dakako sa zvijezdom petokrakom, dok danas u Miloševićевой „zemlji demokratije“ za Hrvate u Vojvodini, pompezno počinje drugo poluvrijeme „križnog puta“.

Šahovnica na optuženičkoj klupi Skupštine općine Indija.

15. svibnja sazvana je skupština općine Indija sa jednom jedinom točkom dnevnog reda: a to je — isticanje hrvatske nacionalne zastave sa hrvatskim grbom (šahovnicom) na zgradi „Hrvatskog-seljačkog doma“ u Novom Slankamenu.

Bilo je i preko deset podtočaka serviranih iz Miloševićевой demokratske kuhinje u Indiji. Najkarakterističnija je četvrta i prva.

Četvrta je glasila da je ovo Republika Srbija i da se jednom mora znati tko je gazda u općini Indija,

ali se u istoj podtočki govori kako svi njeni građani imaju široka demokratska prava. Kao da Hrvati na području ove općine ne znaju da žive u Republici Srbiji i tko je u njoj gazda, oni se tome i ne protive. Ali što se tiče građanskih i nacionalnih prava — kada se pogleda u ćitab, ona su donekle i u redu ali u praksi...

Najbolje govori prva podtočka dnevnog reda ove skupštine koja je formulirana ovako: „Hrvati u Slankamenu su sa svoje pošte skinuli i pocijepali srpsku zastavu i na Hrvatski seljački dom istakli svoju šahovnicu a sve su to učinili po direktivi iz Zagreba.“

Ivan Bonus koji je na ovu skupštinu pozvan u svojstvu slankamenovačkog predstavnika DSHV-a, usprotivio se ovakvoj formulaciji dnevnog reda a time postao i meta daljeg grubog napada na račun Hrvata. Tako je Sima Potkonjak, koji poznaje Bonusa, rekao da ne bi

volio danas biti u Bonusovoj koži. Momo Radović, koji također poznaje Bonusa i to bolje od mnogih drugih na tom skupu, jer je on pisao predgovor za Bonusovu prvu knjigu („Miris oranice“) što nije propustio ovom prilikom istaći, čudi se „zašto Bonus dopušta sebi da mu Ante Skenderović iz Subotice jedan poljoprivredni inženjer vršlja po Slankamenu i tumači hrvatske simbole kao da to Bonus nije kadar učiniti bolje od Skenderovića na svom tlu.“ Zatim je Memo Radović blago, skoro prijateljski upitao Bonusa zašto je on u svom govoru nazvao svoj hrvatski narod u Vojvodini „šakom jada“ i pri tom dodao: „Ja svoj narod nikada ne bih nazvao „šakom jada“.“ Inzistirao je da mu Bonus replicira što je ovaj i učinio. Ali Bonusovo repliciranje je osjetilo malo uzbuđenje ili tremu. Rekao je da se ne sjeća u kom kontekstu je to rekao, ali je mislio na šaku jada žena i nejači koji su

REZIME

Nije istina da su Hrvati skinuli i pocijepali srpsku zastavu sa pošte, to je učinio netko drugi i želi podmetnuti Hrvatima kukavičje jaje. To bi indijski SUP morao znati.

Nije istina da je isticanje hrvatske zastave sa šahovnicom na „Hrvatsko seljačkom domu“ u Slankamenu dirigirano iz Zagreba niti iz bilo kog drugog područja. Prava istina je samo to: da su Slankamenci na proširenoj sjednici KPD „Stjepan Radić“, gdje je bilo pedesetak eminentnih ljudi ovog sela donijeli odluku: da za 1. maj 1991. g. na „Hrvatski-seljački dom“ istaknu svoju nacionalnu hrvatsku zastavu i jugoslavensku zastavu, kako su to činili desetljećima.

OBRAZLOŽENJE

Mislili smo da je rođena demokracija za sve ljude u Republici Srbiji, pa i za nas Hrvate, te smo naše nacionalne osjećaje izrazili nacionalnim simbolima ne želeći uvrijediti svoje sugrađane Srbe ni jednog trenutka. Jugoslavensku zastavu smo istakli uz nacionalnu, jer tako činimo već pola stoljeća.

Sve ostalo je izmišljotina koja stvara platformu za destabilizaciju međunarodnih odnosa. Hrvatima u Vojvodini to sigurno ne ide u prilog

izišli pred svoj hrvatski dom da brane svoj prag. Ljudi, muškarci su tek kasnije dolazili jer su bili odsutni. A glede zastave Bonus je rekao da je ona simbol hrvatskog naroda i da je neprihvatljivo taj simbol oduzeti jednom narodu zato što su ga u jednom historijskom trenutku zlouporabila ustaška nedjela. I mi se od tih nedjela ograđujemo ali se ne ograđujemo od svoje prve zastave i grba koji i danas stoji oslikan na platformi crkve svetog Vita u Pragu, a dao ga je naslikati Karlo IV koji je u svoje vrijeme držao sve zamlje od Jadrana do Baltika, a njihovim simbolima dao oslikati strop pomenute crkve. „Ti simboli se i danas mogu vidjeti tamo, pa tko voli nek izvoli“, rekao je Bonus.

Poslije nekoliko replika sve postaje banalno. Insinuacije dominiraju

cijelom skupštinom i Bonus je rekao da više neće replicirati bilo šta da mu kažu.

Na toj skupštini općine Indija bilo je još Hrvata članova skupštinskog vijeća koji su također bili prozivani da na insinuacije repliciraju. Tako je Mirku Barkoviću postavljeno pitanje šta bi on radio kad bi Srbi postavili svoju zastavu u sred Zagreba. Mislim da komentar nije potreban. Međutim samo informacije radi u isto vrijeme u slavonskom selu Trpinja u centru sela visila je srpska zastava sa četiri „c“ i jugoslavenska i niko te simbole nije dirao.

Stjepan Bartulac predsjednik Seljačke narodne stranke u Slankamenu koji ima dva sina iz mješovitog braka također je bio iznenađen ovako čudnim formulacijama i uporno branio istinu o Hrvatima u

svom Slankamenu. Žarko Ćurčić, Srbin iz Slankamena, je rekao sve najljepše o suživotu u Slankamenu uistinu ne podilazeći Hrvatima.

Predsjednik općine Indija koji je bio na licu mjesta u Slankamenu i rekao da on nije naredio skidanje (šahovnice) zastave u Slankamenu, a što je bilo suprotno od potvrde milicionara, suglasio se da Hrvati imaju pravo na svoju nacionalnu zastavu. Na ovoj skupštini na kojoj je on predsjedavao ili nije htio ili smio znati skoro ništa o ovom slučaju, a ipak je punih devet sati predsjedavao skupštinom koja je mlatila praznu slamu.

Predstavnik međuopćinskog SUP-a za Rumu je bio dosljedan značaju svoga poziva ali njegovu istinu nisu htjeli slušati, žamor je zasenio govornika. N.S.

Piše: Robert Čoban

TKO VLADA VOJVODINOM?

HOĆE LI SE KLATNO UMIRITI?

Nakon „jugort revolucije“ „Sremski loby“ dekoriran poltronima iz redova manjinskih naroda sišao je sa vojvođanskog prijestola. Na njega su zasjeli tzv. „kolonistički kadrovi“ sa mnogo manje gore pomenute dekoracije. Tko danas vlada ravnicom?

Vic o Lalama koji slaninom podmazuju šine kako bi vlakovi sa kolonistima „proklizili“ kroz njihovo selo i svoje putnike istovarili tek u sljedećem, ući će, bez svake sumnje, u antologiju vojvođanskog humora. No, nakon svega što se u sjevernoj srpskoj pokrajini dogodilo prije, u toku i poslije „istorijskih događaja“ 1988. godine, ovaj i slični vicevi tipa „jebo te voz koji te dono“ poprimaju ne malu političku konotaciju.

Srbi, kao što je poznato čine nešto preko polovice ukupne vojvođanske populacije, a od toga jednu polovicu čine tzv. dodoši i njihovi potomci, dok drugi dio čine starosjedioci. Kada se zna ovaj podatak postaje jasno da se na ravnoteži ova dva segmenta vojvođanske populacije neizostavno mora gradi-

ti politika u pokrajini. Svaki značajniji otklon u jednu ili drugu stranu stvarao je, stvara, i neizostavno će stvarati političku napetost u ovom dijelu zemlje.

Na žalost obe vlasti, i one prije „jogurta“ i ova nakon njega, usljed svoje nedemokratičnosti i totalitarnosti upale su u istu grešku. Od pada liberala početkom sedamdesetih godina pa sve do „istorijskih događaja“ Srem, Banat i Bačka bili su pod gotovo suverenom vlašću uskog kruga starosjedilačkih političara, koji je zbog ogromnog broja Sremaca u njemu nazvan „Sremski loby“. Tih 15 godina na pokrajinskom vrhu su se smjenjivali Živan Berisavljević, Boško Krunić, Dušan Radosavljević, Todor Gavrilov, Petar Palkovljević, Pavle Crnojački, Radovan Vlajković, Živan Marelj, Miroslav Francuski i

drugi. Za dekoraciju su tu bili političari tipa Jon Srbovan, Nandor Major, Schreder Janos, Stipan Kopilović i ostali. Takozvanih „kolonističkih kadrova“ u samoj pokrajinskoj vrhu skoro da i nije bilo (izuzeci su samo Janko Drča i Bane Brkljač).

A onda je Sloba dao mig, Bracika klimnuo glavom, Palančani su stigli, čovjek sa „šljivom“ u jednoj, digao je tetrapak jogurta u drugu ruku, uslijedio je poklič „Srušili smo vladu u Novome Sadu“ i „misija“ je bila završena. Interregnum na čelu sa Boškom Kovačevićem trajao je kratko. Već 19. vanredna Konferencija PK SKV u siječnju 1989. godine, označila je veliki preokret u kadrovskoj politici. U vrhu novog PK od 12 članova, samo dvoje nisu Srbi, a od preostalih deset, samo dvoje

nisu iz redova tzv. „kolonističkih kadrova”. Nova vlast je otišla u drugu krajnost, s tim što se „antibirokrati” za razliku od „autonomaša” baš i nisu trudili stvoriti makar privid ravnopravne nacionalne zastupljenosti. Iz redova Madara, Hrvata, Slovaka, Rumuna i Rusina, na tronu su ostale samo face poput Kertész Mihalya (svi komentari su izlišni), Ane Prčić (takođe), Verone Adam Bokros (predsjednice vojvođanskog parlamenta koja je poznata po tome što digne ruku tek kada vidi kako je glasao dr Božović u prvom redu skupštinskih klupa), Jana Kišgecija i sličnih.

Ko čini sam vrh?

Krenimo redom. Predsjednik Predsjedništva AP Vojvodine i član Predsjedništva SFRJ Jugoslav Kostić, je kao što svi znaju, političar osme kategorije, Srbin čiji su roditelji nakon rata kolonizirani sa Kosova u Srem. Njegove intelektualne mogućnosti koje se približavaju onima čiji je ponosni vlasnik njegov kolega iz Predsjedništva Sejdo Bajramović, njegov „smisao” za politički (i obični) bon-ton i njegova nadasve blijeda pojava, čine ga u suštini bezopasnom marionetom koja u novosadskim političkim i novinarskim krugovima izaziva blagi podsmjeh, čak i sažaljenje.

Formalno drugi čovjek (u stvari prvi), pokrajinski premijer „dr” Radoman Božović, podrijetlom iz crnogorske kolonističke obitelji (odnedavno je otkrio da je on u stvari Srbin), bez svake sumnje s pravom može poneti

epitet Gubernatora Vojvodine, pošto se prema njoj zaista i ophodi kao prema svojoj guberniji. Političar totalitarnog uma, bivši student kome su prepričane ocjene u Indexu kako bi mogao upisati postdiplomski studij, čovjek koji na sjednicama vlade nonšalantno prekida svoje ministre u pola rečenice, „dr” Radoman Božović je u svakom slučaju najjači Miloševićev adut u pokrajini. Kada još ne bi postojao lični sukob i animozitet između njega i republičkog premijera dr Dragutina Zelenovića — gdje bi mu bio kraj? Uzurpator javnih glasila u pokrajini, „Glavni urednik Vojvodine”, čovjek koji je pokušao da Talijanima za „sitnu lovu” proda Nacionalni park „Fruška gora”, predvodnik hajke protiv privatnika „dr” Božović je, ako je vjerovati nekim ispitivanjima javnog mnjenja, jedna od najnepopularnijih političkih ličnosti u Vojvodini.

Iako se trenutno nalazi u republičkom a ne pokrajinskom vrhu, ne bi zgoreg bilo ponovo pomenuti ni dr. Dragutina Zelenovića, popularno nazvanog Moby Dick. Radi se također o političaru iz kolonističke obitelji (Hercegovina) koji se, što je zanimljivo, prilikom kandidiranja za člana Predsjedništva SFRJ iz Vojvodine deklarirao kao Jugosloven. U najnovijoj biografiji piše da je on u stvari Srbin. Zanimljivo. Otud dakle onih 4,4 posto Srba više u odnosu na posljednji popis! Za razliku od drčnog „dr” Božovića, premijer Zelenović ne izaziva opće nesimpatije, iako se radi o čovjeku koji je od strane starog „autonomaškog saziva” vojvođanske skupštine u proljeće 1989. godine izabran za člana Predsjedništva SFRJ kao najveći „autonomaš” (protivkandidati su mu bili Kertész Mihály, Đorđe Šćepančević i dr Dragoje Žarković) među četvoricom predloženih. Služio je „Zeleni” dobro i Boška Krunića, pa ne sumnjamo da će tako biti i u ovom slučaju.

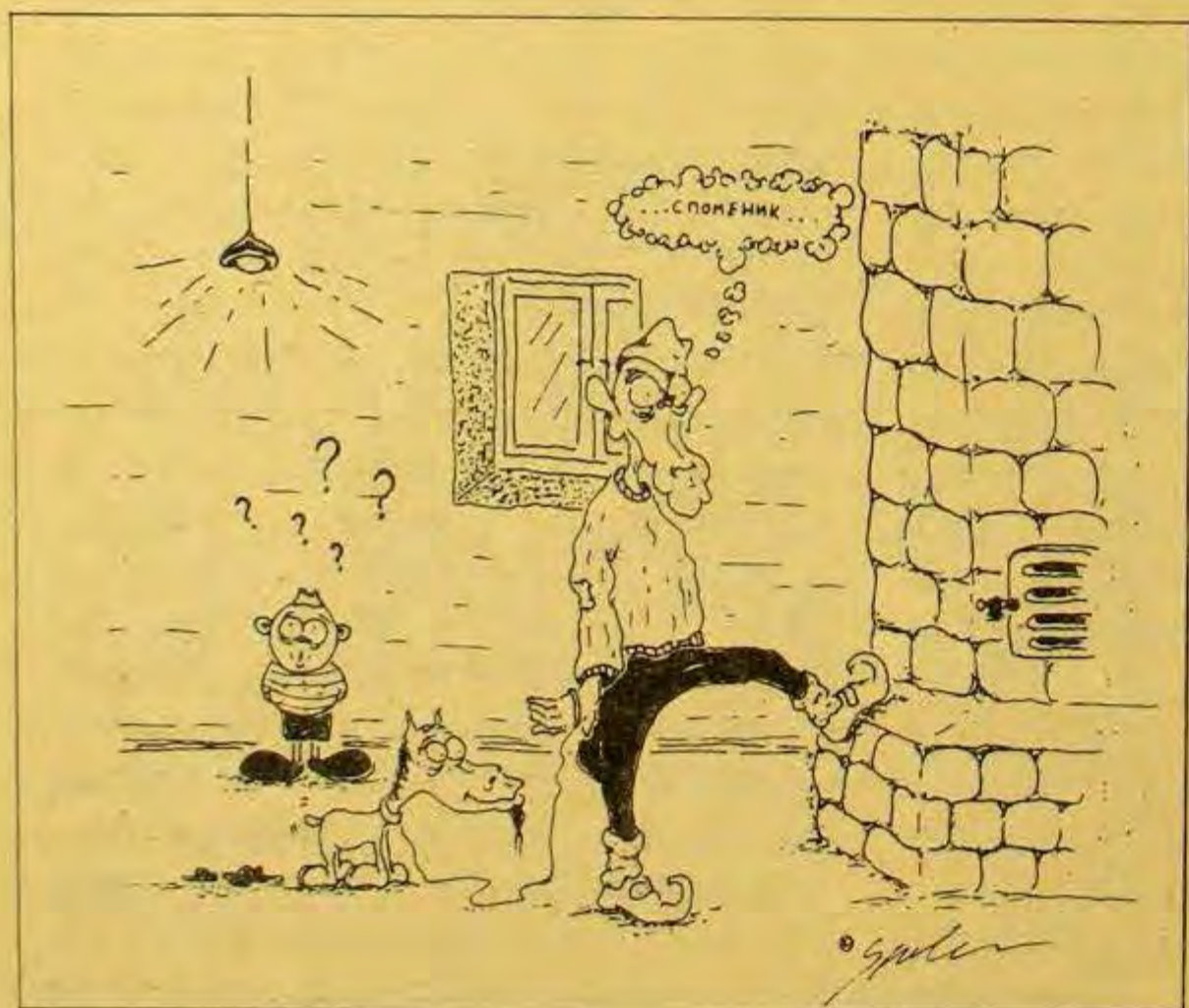
Na čelu vladajuće stranke u Vojvodini, nalazi se takođe političar sa kolonističkim pedigreeom. Nedeljko Šipovac, rodom iz Hercegovine (mrtva utrka Hercegovaca i Crnogoraca) izabran je za predsjednika PK SKV na gore pomenutoj 19. vanrednoj konferenciji vojvođanskih komunisti, a potvrdu je dobio u studenom prošle godine kada je izabran na čelo PO SPS-a za Vojvodinu. Javna je tajna da je Šipovčeva struja već duže vremena u sukobu sa Brčićinom linijom, no kako su obojica suštinski politički minorizirana, taj sukob gubi na važnosti.

To je sam pokrajinski vrh. No pogledajmo samo nacionalnu strukturu (i podrijetlo) delegata Skupštine Vojvodine, ministara pokrajinske vlade, predsjednika općina i izvršnih savjeta općina u Vojvodini, direktora i glavnih i odgovornih urednika informativnih kuća na srpskohrvatskom jeziku u pokrajini i vidjet ćemo da ogromnu većinu čine upravo tzv. „kolonistički kadrovi”, iako kolonisti i njihovi potomci prema grubim procjenama čine između 25 i 30 posto od ukupne populacije Vojvodine.

Ukoliko do lokalnih (općinskih i pokrajinskih) izbora uopće i dođe, na njima će najvjerojatnije stvari leći na svoje mjesto. No kadrovska politika nove vlasti je toliko ekstremizirala situaciju da se lako može dogoditi da dođe do novih političkih trzavica. **Jer oni koji sada u rukama drže gotovo svu vlast, teško će se pomiriti sa četvrtinom kolača, koliko im u stvari i pripada.** Nešto slično (samo mnogo više nacionalno obojeno) dogodilo se i u Hrvatskoj poslije izbora.

Na žalost, klatno stalno ide u krajnosti, ili lijevo ili desno, što znači da će još mnogo vode morati proteći Dunavom, Savom, Tisom i Begejom da bi se klatno umirilo i ustalilo na sredini. Iako ponikli u tolerantnom milievu (bar većina) ljudi koji žive na obalama ovih rijeka još će morati mnogo učiti o toleranciji, demokraciji i suživotu.

Tada će vjerojatno i onaj vic sa početka priče, ostati samo na razini šale i folkloru.

GRAĐANI SA POLOVINOM PRAVA

Demokratska borba moguća je samo u uvjetima istinske slobode koju omogućava višestranačje i parlamentarna demokracija. U Narodnoj skupštini Srbije institucionalno postoji višestranački demokratski ustroj, međutim, da li su time ispoštovana sva naša građanska prava i slobode? Slobodno možemo reći pola jesu a drugu polovinu nisu. Na nama je da legalnim putem kroz institucije države neprestano dopunjujemo i kreativno podupiremo takve sadržaje koji će omogućiti lakše razumijevanje demokratskih procesa u prelaznom periodu čiji krajnji cilj će biti istinska sloboda, demokracija i tržišna orijentacija.

Kako sada stvari stoje, nažalost daleko smo od toga. U Srbiji živi preko 30% nesrpskog življa i odmah se postavlja pitanje?

Ima li u parlamentu Srbije približno toliko poslanika koji nisu Srbi?

Dakako, nema.

O tome bi trebao razmišljati većinski narod, jer položaj manjinskih naroda isključivo ovisi o demokraciji većinskog naroda. Mnogi su se skloni hvaliti kako mi u Srbiji imamo jedan od najdemokratskijih Ustava na svijetu u čijem je središtu čovjek građanin i po kojem je Republika Srbija država građana koji u njoj žive. Po broju poslanika u Skupštini ispada da su ti građani uglavnom Srbi.

Nešto tu ne štima, a što ne štima?

Svakako ne štima izborni zakon po kojem smo mi svi drugi koji nismo Srbi dovedeni u neravnan položaj.

Primjenjujući većinski a ne proporcionalni princip u izbornom zakonu neki su u svojoj domovini Republici Srbiji postali građani prvog a neki građani drugoga reda. Što znači da imamo građane sa samo pola prava, tj. da biraju a biti izabrani to uglavnom ne mogu.

Najlakše je pokriti oči šeširovom i ne vidjeti nikoga oko sebe, snobovati se i čuditi, kad oni sa pola prava kažu da su ugroženi, ili oni češće kažu da su neravni.

Nedavno je sa skupštinske govornice gosp. Antun Skenderović narodni poslanik i potpredsjednik DSHV rekao da su Hrvati u Vojvodini neravni a u posljednje vrijeme i ugroženi. U Skupštini Srbije su poneki sa podsmjehom popratili ovu konstataciju smatrajući to za šalu, drugi su mislili da je riječ o kleveti i smišljenoj laži protiv Srbije.

Gospodo to je istina, Hrvati se sele, prodaju kuće, nepoželjni su kao narod, kao Hrvati, prijeti nam se, pale nas, ne daju nam se isticati naša nacionalna obilježja, blati nas se kroz medije, pripisuje nam se ustaštvo, optužuje za genocid, raspiruje mržnja prema nama, čuje se čak sa skupštinske govornice da ne treba vjerovati ni običnom Hrvatu, da nemamo našu domovinu, da nismo narod, sve će to biti „VELIKA SRBIJA“, granice određuju jači, a mi smo jači, itd.

Zvanično se čuje da svi Srbi trebaju živjeti u jednoj državi, za svaki narod to bi bilo najoptimalnije rješenje, no da li je ono u datim okolnostima

moguće, dali je takvo rješenje i najidealnije rješenje? Povijest nas uči da su upravo takva rješenja koliko god ona bila idealna — nemoguća. Ustrajati do kraja na takvoj koncepciji znači prijetnja drugima, prijetnja čak i ratom.

Mi se moramo zalagati za dijalog, za mirno i demokratsko rješavanje problema uvažavajući i različito mišljenje ako je ono prihvatljivo za sve i ako u svom krajnjem ishodu ima oplemenjivanje zajedničkog suživota od kojega ne možemo pobjeći već ga moramo prihvatiti kao neminovnost.

Čemu tolika iracionalnost, mitomanija i velikovanje. U slučaju međunarodne katastrofe mladi naraštaji to nam neće oprostiti, niti će povijest naći opravdanja za ambicije bolesnih pojedinaca. Mi moramo živjeti jedni sa drugima u miru, ili jedni uz druge, ali opet u miru. Nikako nemožemo živjeti jedni nad drugima u mržnji niti jedni uz druge u ratu.

Zato iracionalnost moramo zamijeniti europskom zbiljom: kooperacijom i integracijom.

Mitomaniju — civilizacijskom opravdanošću i dužnim poštovanjem prema prošlosti, kritičnim stavom prema sadašnjosti i sa puno optimizma prema budućnosti.

Velikovanje, potpunim građanskim društvom, ljudskim pravima i slobodama, uspostavljanjem demokracije i slobodnim tržištem. Slobodni sve možemo, a najviše možemo biti ljudi.

Dr M. Bičanić

Sremski Karlovci

APEL ZA MIR

Osudimo sve one koji izazivaju rat.

Nedozvolimo da se proljeva krv, nedozvolimo da nam djeca i unuci ginu, u ime te generacije razmišljajmo.

Zar nije dosta jama i krvoprolića za vrijeme rata i poslije rata. Naučili su nas da praštamo i pokušali smo da zaboravimo, a što je sad opet.

Hrvatski narod se naziva genocidan narod, čeprka se po mrtvima, pa zar mi Hrvati nemamo mrtve i jame. Ako je potrebno prebrojmo mrtve koji su strada-

li i završimo sa ratnim i poslije ratnim vremenima. Povijest će pisati o svemu tome i samo se povijest ne smije izvitoperiti. Znamo što se i danas događa u našoj domovini Hrvatskoj, zna se tko je izazivač. Nije istina da Hrvati žele rat, ne Hrvati žele mir sa svim drugim narodima koji hoće sa nama suživot. Žele mir i demokraciju, žele prosperitet svoga rada, što to nekom smeta, i ako istina nekog vrijeđa, meni je jako žao.

Pozivam sve stranke kojima je stalo do mira da poručimo generalima JNA da se ohlade, da dobro razmisle kuda bi nas to sve skupa odvelo, odvelo bi nas u totalni kaos i u nezapančeni rat. U Hrvatskoj se postavljaju barikade, zaustavlja se

drumski i željeznički saobraćaj. General Rašeta je otišao u Hrvatsku sa tenkovima, treba ga podsjetiti da se tu radi i o ekonomskoj blokadi od koje ćemo svi skupa imati štete. Kako bi izgledalo kada bi u Vojvodini Hrvati stavljali balvane na cestama i u Subotici zaustavili vlakove, dali bi isto tako general Rašeta i oni koji su ga poslali mirno gledali.

Vojvodina je jedno šarenilo naroda, Hrvati žele sa svima da žive u miru i slozi. Čovječiji mozak je velik kapacitet samo ga treba pametno iskoristiti. Ja se nadam da će razum pobijediti. Jednom prilikom sam rekla zakopajmo ratne sjekire i okrenimo se budućnosti i radu pa će biti svima bolje.

Mikić Vera

KAKO I KAMO

*Neka nije kako je rečeno
no pomozite da rečeno
bude dopečeno.*

Gospodarska situacija — ne samo kod nas, već u cijeloj istočnoj Europi — sličí prirodnoj katastrofi. No nije o tome riječ, već o epidemiji kojoj je prijeki lijek RAD.

Kažu da nas je tu gdje smo dovela društvena imovina — svačija i ničija. Nažalost to najčešće govore, valjda u svoju odbranu, oni koji su učestvovali u proćerdavanju te imovine. Vlasnik je svega što smo imali postajao narod, a tutor je bila komunistička partija oličena u „komitetima i sekretarima”. Uvijek se uostalom vladalo i prisvajalo u nečije ime: božje, carevo, narodno ili klasno. Pa ipak je i u ovih pola stoljeća gdje kojem hrabrom, umnom i sposobnom menadžeru uspijevalo da dobro privređuje. Što smo imali otuda smo imali.

Takođe kažu da su privatna inicijativa i slobodno tržište osnov tamošnjeg uspjeha. Međutim tehnologija rada skoro u svim oblastima traži ortakluk u vlasništvu i timsku primjenu znanja. Akcionari vlasnici tvornica, i oni drugi koji samo čekaju dividende, to pre očekuju od menadžerske aktivnosti, nego iz vlasničke pameti. Sem vlasničkog nagona, ima i drugih radnih motiva — koji također vode i sekundarnom uspjehu: pored ljudskog dokazivanja i lagodnijem životu. Ravnopravnost svih oblika vlasništva i slobodno ali regulirano tržište, osnov su toga napretka.

Historijski gledano, nalazimo se u originalnoj gospodarskoj situaciji. Kopiranje formi ne dolazi u obzir, već suština: prava stvar mora doći u prave ruke. Osnov uspješnog viševlasništva je sposobnost demokratskog i džentlenskog dogovaranja. Trokut: sindikat, država i vlasnik, osigurava ravnopravnost državnog, zadružnog, kooperativnog, i akcionarskog vlasništva i državne regulacije tržišta. Nas nije upropastila dogovorna ekonomija, već neodgovorna i nedogovorna.

Recimo da je naša nauka i došla do spoznaja šta je u našim uvjetima svojinsko prestrukturiranje i regulirano tržište: da može savjetovati koje pozitivne osobine tržišta valja poštivati a koje nepoželjne regulirati. Ali uz dijagnozu narod očekuje i konkretan lijek sa uputstvom za njegovu primjenu.

Promjena vlasničkih odnosa ne može se administrativno PROGLASITI. Da bi prava stvar došla u prave ruke mora NASTATI tržište nekretnina, dionica i kapitala. Kupce valja osposobiti da radom postanu platežno sposobni tj. da

će biti dostojni vlasnici, zainteresirani za svoj novi posjed. To nisu sadašnji dioničari-samoupravljači, niti siromašni kupci stanova. Doduše ni prodavci nisu osposobljeni da po tržišnoj vrijednosti iziđu na tržište. Sve u svemu za tržište zakonitosti u ovoj oblasti ipak treba određeno vrijeme.

Bitnije i hitnije je prestrukturiranje proizvodnje. To je moguće učiniti u hodu, pametnim radom u korištenju ljudskih, prirodnih i tehničkih resursa, naravno uz određene reorganizacije, rekonstrukcije.

Prije svih početaka valja pronaći sistem koji će na prava mjesta postaviti prave ljude. U vrijeme kada sistemi upravljaju svim i svačim, u vrijeme informatike i kompjutera, naravno i prave političke demokratije, nauka mora smoći snage da pod hitno inaugurira takve berze rada na kojima će se radnici, stručnjaci i menadžeri nuditi ne samo sa svojim osobnim podacima, već i svojim referencama. Reference će sistem provjeravati oštro i objektivno, kao što se u proizvodnji za svjetsko tržište sprovodi stroga kontrola kvalitete. Nema problema da se za kandidate zalažu pojedine partije, sindikati, ugledne ustanove ili pojedinci. Ali to nije više ono da grof grofu, buržuj buržuju, komunist komunistu, preporučí svoga čovjeka. To je samo put borbe gdje pobjeđuju najsposobniji bez obzira na političko ili nacionalno opredjeljenje uz određene općepriznate moralne osobine, prije svega poštenje, hrabrost i inicijativnost. Informatika i kompjutori tu mogu mnogo pomoći.

Prije svega tako će nauka dobiti rukovodioce koji će nuditi životnije programe izlaska iz krize: radni put do tržišta roba koje ono zaista prihvata i u količinama koje ono može podnijeti kod kuće ili u inozemstvu. Ne bude li tako, i dalje će važiti ona poznata izreka koju je Stjepan Radić ostavio svojim Hrvatima: svemu (zlu) gospoda su kriva.

Takav spoj pravih ljudi iz nauke i menadžmenta — uz određenu budnost kakvih takvih „titulara” dao bi brže rezultate u prestrukturiranju (bolje reći preokretu) proizvodnje. Naravno da to podrazumijeva ne samo bolje zarade zaposlenih, već i nova zapošljavanja. Nauka bi morala isporučivati konkretne, markentiški koncipirane programe „pod ključ” uz nadoplatu naknade za svoj trud iz iskazanog rezultata.

Može se očekivati da bi tako dobili projekte za:

— poljoprivredne novotarije iz oblasti zdrave hrane, jeftinog mesa (ako se koriste klanični otpaci), dodatno zapošljavanje poljoprivrednika na proizvodnji guščića, ćurića, jaja, kunića, pčela, humusa iz kalifornijskih glisti i najzad plasman putem veletržnica, kooperativnih servisa, konzumnih hladnjača, robnih burzi itd.

— osnivanje malih poduzeća za kooperaciju sa velikom industrijom, koja bi se vezivala za svjetsku industriju i preko nje za svjetsko tržište,

— u tercijalnim djelatnostima osnivanje servisa za proizvodne usluge (popravke) u kućanstvu i privredi — uz poresko oslobađanje pod uvjetom da zapošljava radnike. U saobraćaju, kao kičmi gospodarenja, ubrzao bi se tok roba i prelazak sa kamionski pretežnog na željeznički i vodni transport.

U poslovanje uopće nužno bi bilo uvoditi računare, a u proizvodnju obračun troškova proizvodnje za svaki proizvod i standardizaciju troškova - BEZ ČEGA NEMA ULASKA U EUROPU.

Dakle postojeće resurse koristiti maksimalno, temperamentno, stalno i pametno. Spoljna trgovina da dobro prodaje ono što je višak, da informira o onom što svijetu treba, a da nam kupuje ono što nedostaje povoljno. Kažu da je to bio način na koji je izraelska privreda izišla iz one poznate svoje gospodarske nedaće — naravno pored međunarodne finansijske podrške, koju bi i nama valjda doteklo uz malo više pameti.

Alojzije Poljaković

Piše: Prof. dr Ante Sekulić

HRVATI U SRIJEMU

Zrnca povijesnih razmišljanja

1. Srijem je povijesno i oblasno sastavni dio Hrvatske. Stoljećima je tako bilo, ali je u novije doba njegov istočni dio oduzet i uklopljen u Vojvodinu kakva je oblikovana nakon II svjetskog rata.

Srijem je smješten u zagrljaju dvije velike rijeke: između Dunava i Save, a srednjovjekovni je Srijem obuhvaćao u zemljopisnom, oblasno-političkom i oblasno-crkvenom ustrojstvu područje između Dunava i Save od Banoštora do Zemuna. Na spomenutom su području bili od davnina naseljeni Hrvati, a kasnije dolaze Mađžari, Srbi i Grci. Srijemska je biskupija prema predaji i mišljenju nekih povjesničara utemeljena u doba apostolskih prvaka. Bila je, kako se u tekstovima kaže, najprije *simplex episcopatus, usque ad tempora Constantini Magni fuit*, a veliki je car podigao na stupanj metropolije kojoj su biskupijski bili podložni (suffraganei episcopi) beogradski, ptujski, sisački, vinkovački i osiječki biskupi. Prvim je srijemskim biskupom bio **Andronik**, a sjedište mu je bilo u Srijemskoj Mitrovici pa god. 381. na crkvenom saboru u Akvileji srijemski biskup ističe da je grad Sirmij „*caput Illyrici nonnisi civitas est Sirmiensis*“. Prema mišljenju povjesničara tijekom VII stoljeća stigli su u Srijem naši Hrvati, koji su se nastanili oko ruševina stolne crkve sv. Demetrija i svoje su naselje nazvali prema spomenutom kršćanskom mučeniku **Mitrovica**.

Iz povijesti je poznata djelatnost sv. Metoda koji je bio imenovan panonsko-srijemskim nadbiskupom na stolici sv. Andronika. No, nakon Metoda ukinuo je ugarski kralj Stjepan I. srijemsku nadbiskupiju i priključio njeno područje **Bačko-kalačkoj nadbiskupiji**.

Papa Grgur IX. obnovio je srijemsku biskupiju g. 1229. Doduše, zabilježeno je da „*nulla regio tot do-*

minationes permutavit ut Sirmium hac periodo“ (E; Gašić). Obnovu srijemske biskupije potaknuo je bačko-kaločki nadbiskup **Ugrin** (1218–1241) jer da mu je područje njegove nadbiskupije pregolemo, teškoće su bile i zbog nemira kao i blizine patarenskoga i grčko-istočnog utjecaja.

Promjenljivost prilika na srijemskom području ponukalo je niz pisaca da Srijem shvati kao sastavni dio Slavonije. Tako i Grgur Čevapović početkom XIX stoljeća piše: „*Universum Slavoniae regnum tribus ingremiatur dioecesisibus: quippe Bosnen. seu diakovar cum Sirmien. canonice unitae; item Zagrabien. et Ouinque Ecclesien. Illi vero, qui Orient. ecd. sacris addicti sunt, proprium archi-episcopum et metropolitam Carlovicii residentem venerantur.*“ Držim, međutim, da iz negdašnje pečujске biskupije u srijemsko područje treba uključiti vukovski i morovički arhidakoniat. Vukovski se protezao uz Dunav i Bosut od Koroda (Koroga), Gaboša i Vinkovaca do Odvoraca blizu Bapske i današnjeg Šida; imao je nekoć oko 75 župa. Morovički arhidakoniat je ležao uz Dunav od Opatovca do Suseka, odavde prema jugu preko Čalme i Kuzmina sve do Save kod Rače. Imao je preko 40 župa: Ilok, Erdevik, Bapska, Berkasovo, Čalma, Binguli, Šid, Morović, Rača i druge.

O Bosansko-srijemskoj (Đakovačko-srijemskoj biskupiji, dvije su biskupije *canonicae unitae*) raspravljao je Emerik Gašić u svome djelu *Brevis conspectus historicus dioecesium Bosnensis-Diacocensis et Symniensiss* (Osijek, 1944).

Negdašnja Srijemska biskupija imala je četiri manja arhidakonata: 1. Bilin (Banoštor, Irig), 2. Polje (Mandjelos, Srijemska Mitrovica), 3. Obona (Petrovaradin, Slankamen), 4. Posavlje (Nikinci, Zemun).

Veći broj župa (27) nalazio se uz Frušku goru, jer je ondje stanovništvo bilo gušće naseljeno. Oko donjega dijela staroga rimskog zida bilo je 7 župa, a isto toliko uz Dunav od Slankamena do Batajnice.

Među biskupima srijemskim spominju se u XV stoljeću kao humanisti Nikola I de Bathor (1469–1475) i Ivan IV vitez (1481–1489) dok je na prijelazu iz XV u XVI stoljeću srijemskim biskupom bio Nikola II Bačvanin. Međutim, popis srijemskih biskupa koji su ponudili pisci *Povijesti katoličke Crkve među Hrvatima* nije pouzdan od imena Jakova Blasiusa de Slankamen do Jakova III (1455), ali je pouzdano, da su i za turskog vladanja bili imenovani naslovni srijemski biskupi (Hrvati, Slovaci i Ugri).

U XV stoljeću djelovali su na području Srijema franjevci Bosanske vikarije a samostani su im bili u Zemunu, Iloku, Petrovaradinu, Vukovaru, Sotinu, u rezidencijama i drugdje. Žiteljstvo i redovnici su u tom stoljeću bili u neposrednoj pogibelji od turskih nasrtaja, a feudalni gospodari nastojali su prema svojim mogućnostima obraniti posjede. Jakov Markijski i Ivan Kapistran – kako je spomenuto – djelovali su prema svojim shvaćanjima i uvjerenjima. Bojovni Kapistran je sa srijemskih položaja prilazio Beogradu, a kad je pobjeda izvojevana našao je u iločkom samostanu svoje posljednje boravište, u samostanu protiv kojega je gospodar Nikola Iločki trebao uredovati, kako sam prije spomenuo.

Gustoća župa u Srijemu u skladu je s naseljenosti katoličkog žiteljstva, a crkveno ustrojstvo upućuje da je bilo biskupijskog svećenstva, dok su samostani bili opskrbljeni redovnicima. Crkve nisu vjernicima bile daleke, a velikaši i plemstvo obavljali su svoje patronatske obveze oko crkvenih građevina. Međutim, postupno je popuštao prvotni vjerski život i revnost, a samostani su bili prazniji (primjerice u Slankamenu, Petrovaradinu), redovnici nesložniji (konventualni, observanti i sl.); u trenutku pak kad je zaprijetila turska pogibelj plemstvo, zemaljska gospoda nisu nalazili potrebnu suradnju jer su bili nesložni.

Nastavak u idućem broju

U četvrtak, 30. svibnja 1991. u kasnim poslijepodnevima, krenula je skupina od dvadesetak članova HRVATSKO KULTURNO PROSVJETNOG DRUŠTVA „Matija Gubec“ — Tavan- kut, put Ludwigshafena u Njemačku. Nakon četiri godine pružila im se prilika da ponovo prijeđu granice Zapadne Evrope. Od ponovnog vraćanja svog prvobitnog, izvornog naziva, HKPD „Matija Gubec“ dobilo je veliki broj poziva za gostovanja, ali je sa velikim zadovoljstvom prihvatilo poziv HRVATSKE KATOLIČKE MISIJE u Ludwigshafenu da prisustvuje proslavi „Dana hrvatske državnosti“.

Hrvati iz dijaspore u posjeti Hrvatima u dijaspori

HKPD „MATIJA GUBEC“ ODUŠEVIO LUDWIGSHAFEN

će ostati u trajnom sjećanju svima, jer su se našli ljudi otvorena srca i dobre volje. Mora se istaći da su gosti svo vrijeme bili okruženi maksimalnom pažnjom i ljubavi svojih domaćina.

Na početku svog programa za proslavu Dana hrvatske državnosti, predsjednik Društva **Branko Ištvančić** pozdravio je prisutne i ukratko ih upoz-

Da upoznate onaj naš dio po kom smo i u Bačkoj prepoznatljivi, jer smo unatoč svim asimilacijama prirodnim ili nasilnim, uspjeli očuvati naše kulturno naslijeđe.

Nakon pozdravnog govora slijedi dio programa na kojem su članovi Društva, izvodeći bunjevački narodni folklor, „uz zvuke tamburice, igrom, pismom, i ričju“, uspjeli dočarati svo bogatstvo bunjevačkog narodnog stvaralaštva. Bogate svile i šlingovane nošnje kao i popratna izložba slika od slame, su uspješno dočarali maštovitost i smisao za „lipim“. Program je primljen sa oduševljenjem a izvođači su pokazali visok stupanj profesionalnog izvođenja. U znak zahvalnosti na bratskom prijemu i sjećanje na ovaj susret, članovi Društva su Hrvatskoj katoličkoj misiji poklonili sliku od slame.

U nedjelju, 2. lipnja, teška srca, društvo se rastalo od dragih domaćina i krenulo kući. Posebno dirljiv je bio oproštaj članova Društva od gospođina **Vidić Antuna**, rodom iz Subotice, koji je sponzorirao sve troškove putovanja.

Povratak kući je isto kao i odlazak, bio u dobrom raspoloženju. Neza- boravan doživljaj za sve, svakako je bio obilazak schönbrunskog dvorca sa okolinom, čija posebnost i ljepota posebno fasciniraju. Neosporno je da se svaki učesnik ovog putovanja vratio kući zadovoljan, duhovno obo- gaćen.

Evo šta je na kraju puta izjavio B. Ištvančić: „Ovo putovanje je još jedan korak više da se zbližimo sa svim ljudima dobre volje i da u miru i ljubavi zajedno postignemo više. Teško smo se rastali od dragih nam prijatelja. Koristim priliku da se preko „Glasa ravnice“ još jednom zahvalim svim prijateljima u Ludwigshafenu i Hrvatskoj katoličkoj misiji na nezaboravnom prijemu i druženju.“

S. J.

HKPD „Matija Gubec“ i „Hajo“

Putovanje je teklo u dobrom raspoloženju, uz „pismu“ i šalu, a usput je upriličeno zadržavanje u Pečuhu u Mađarskoj, gdje su članovi Društva imali priliku da u kratkotrajnom susretu upoznaju gosp. **Đuru Frankovića** predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Mađarskoj. Nakon 24 sata dugog putovanja, prevalivši više od tisuću kilometara, pomalo umorni, stigli su u Ludwigshafen.

Dugi sati sjedenja u autobusu i nervoja na granici brzo su zaboravljeni, a umor savladan, nakon priredene dobrodošlice i srdačnog prijema fra **Ljube** i drugih članova Hrvatske katoličke misije. Tako je počelo druženje koje

nao sa radom Društva u proteklih 45 godina. Svoj pozdravni govor B. Ištvančić je počeo sa „Faljniš čeljadi“ — tradicionalnim pozdravom Hrvata-Bunjevaca, a između ostalog je rekao: „Neizrecivo mi je drago što vas na ovaj način mogu pozdraviti i izraziti u ime cijelog Društva veliku zahvalnost što ste nas pozvali ovdje, kod vas, u maleni dio Hrvatske u tuđem svijetu. Drago nam je što smo došli među svoje sunarodnjake koji svoje korijene vuku iz različitih krajeva zajedničke nam domovine. Prigoda je to da se međusobno zbližimo i bolje upoznamo, da upoznate dio radinog, mirnog i skromnog čovjeka iz Bačke.“

GOSPODINU LJUBIŠI STEPANOVIĆU

Nisam političar, nikada to nisam ni bio, a i ne želim to biti. Međutim, najmanje sam ja kriv što se svako bavljenje javnom delatnošću smatra politikom. Tek toliko za uvod.

Inače, povod da se oglasim je Vaša Radio emisija od 8. V 1991. godine u povodu izjave poslanika Antuna Skenderovića u Skupštini Srbije istoga dana. Istine radi smatram da način na koji se radila ova emisija, a i druge slične sadržine nemaju nikakvog smisla, i da više štete, nego što koriste ovoj našoj mnogonacionalnoj sredini, jer se iz javljanja Vaših slušalaca više oseća nacionalni naboj, nego bilo kakvo poznavanje najelementarnijih znanja o demokratiji, slobodi, o nacijama, o narodima, kada i pod kojim uslovima su se one formirale i koje su elementarne pretpostavke potrebne da bi jedan etnik bio priznat kao narod, i kao takav znao šta je to najelementarniji pojam prava i slobode, kada celokupna civilizacija zna, da etnik koji o sebi ništa ne zna, ni ne može biti slobodan. Ako se Vi lično sa ovim ne slažete onda je to Vaš problem. Jer ne samo da se mi koji o tome ponešto znamo ne osećamo ravnopravnim, nego se vrlo često u takvim razgovorima, javnim medijima putem TV emisija, štampe i radija negira čak i naše postojanje.

Vaša emisija, kako sam već napred konstatovao, ni ne može biti dobra, jer se iznose različita mišljenja bez ikakvih dokaza ili argumenata. Ja Vas dragi prijatelju ne poznajem, ali znam svoj primer, da sam Hrvat poreklom, a sva moja nadgradnja je srpska, jer sam školovan kao da sam Srbin. U toku čitavog svog školovanja, ja nikada nisam bio u prilici da iz bilo kog predmeta dođem do bilo kakvog saznanja o istorijskoj prošlosti etnikuma kome pripadam, jer zato nisam imao ama baš nikakvih uslova. A i kako bih ih imao kada je u toku postojanja dve Jugoslavije dva puta zakonima zabranjivana upotreba hrvatskog jezika u školama Subotice. Dokaz ovome je najnoviji broj monografije gde lepo piše da su 17. XII 1920. godine (mislim da je kod godine greška da je to bilo 1926. godine), smenjeni pored većeg broja viđenijih Hrvata (među njima i jedan moj bliski predak) Mijo Mandić i Matija Ispanović, školski nadzornici, koji su posle pripajanja Subotice Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca uveli hrvatski jezik u škole u Subotici. A ne zaboravimo da je Mijo Mandić bio ona najvrednija krtica koja je sakupila dokaze koje je morala priznati i međunarodna javnost, pa je Subotica na osnovu Wilsonovih načela međunarodnim ugovorom 1920. godine konačno pripoje-

na kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Znam, reći ćete da je ove krajeve zaposela srpska vojska i ja to ne želim da negiram, ali Vas podsećam da je ta ista vojska zaposela i neke druge krajeve, ali su oni ipak ostali van granica naše zemlje. (Bajski trokut).

Koliko je meni poznato ne znam ni jedan ustavno-pravni akt bilo koje zajednice gde smo ikada živeli, da se Bunjevci i Šokci spominju kao priznati narod. Ja takav akt ne znam. Ako postoji, u nekoj emisiji ga predočite svojim slušaocima, pa bih onda i ja više znao. Ali, znam nešto drugo, da u knjizi „Stara putovanja kroz Mađarsku i Balkansko ostrvo“ u razdoblju 1054—1717. godine autora mađarskog istoričara Számota Istvána na strani 555. piše da na ovim prostorima žive: Mađari, Nemci (Alemani) Česi, Slovaci, Hrvati, Raci. Bunjevci i Šokci se ne spominju, a ja Vas pitam ko su ti Hrvati koji su u ta stara vremena živela ovde. O neistinama koje se često iznose radi dnevopolitičkih potreba najrečitije govori jedan i ne samo jedan članak objavljen prije mesec dana u „Subotičkim novinama“ kada se na napade Mađara da nas „Dalmatinske Mađare Blaško Rajić hoće da pohrvati“, a on odgovara da nas niko ne želi pohrvatiti jer smo mi već Hrvati, pa i Srbi u svakom slučaju Sloveni, člankopisac je ne znam iz kojih razloga prvo što je Blaško Rajić napisao „Da smo mi već Hrvati“ preskočio. O stradanjima Hrvata u Vojvodini mogao bih napisati „Bilu knjigu“, kada bi mi to neko hteo štampati. Vama radi orijentacije samo ću još reći da u istom broju „Memorije“, autora Miroljuba Vučinića možete videti kako je pljačkana Vojvodina, a poznato je da je Subotica u to vreme bila najrazvijenija sredina nove države.

Uostalom, postavio bih pitanje javnosti Subotice, koju Hrvati tako često „uznemiruju“, kako je reagovala kada je u novosadskom „Dnevniku“ dr. Bogadan Kecić napisao da su svi Bunjevci bili saradnici okupatora. Čelnici Komunističke partije Jugoslavije za Vojvodinu Velja Bajić i dr. Slavko Kuzmanović su baš izabrali Hrvata-Bunjevca da posle propasti partijske organizacije u Subotici u prvoj polovini 1942. godine pomogne obnovu rada partijske organizacije u Subotici. Na proštenju u Maloj Bosni 1942. godine gde je svirao poznati pučki harmonikaš Bartul Vojnić Purčar saradnik NOP-a koji je na otvorenom prostoru pred oko 2.000 ljudi preko mikrofona uzviknuo „Živela Komunistička partija Jugoslavije, živeo Staljin, mi ćemo pobediti“. Ovim je prisutni dr. Slavko Kuzmanović bio toliko zaprepaš-

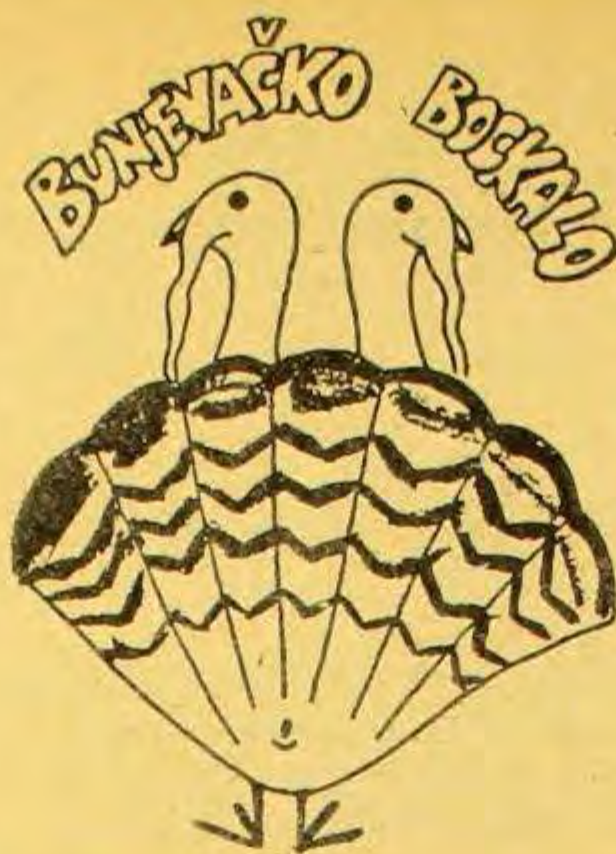
ten da je predložio da odmah što brže pobegnu sa proštenja, ali ga je Mičo Skenderović smirio rečima: „Ne boj se Slavko za ovo okupatori neće znati ovde nema izdajnika, jer su ovo sve poštene Hrvati Bunjevci“. Samo ću Vam još navesti reči Tita prilikom boravka u Subotici 1960. godine kada je na zdravici na Paliću 29. 05. 1960. nevoljno apostrofirao Vladu Srbije kao glavnog krivca za zapostavljanje privrednog razvoja ovoga kraja. Još samo jedan podatak koji sam doznao od Dragiša Radonjića da je posle rata iz Subotice odneto 42 objekta (među njima i već montirana radio-stanica).

O tome da su Bunjevci i Šokci Hrvati suviše je govoriti i zabadava trošiti reči. Ako ste Vi osetljivi na grobove svojih predaka, zašto ne poštujuete naše, jer su se naši stari rađali, venčavali i umirali siječnja, veljače, ožujka, travnja, svibnja i da ne nabrajam dalje (i na mom grobu piše da su mi preci umirali kako sam naveo što se i sada vidi na krstu). Pitam Vas koji to narod u Evropi ima baš takve nazive meseca u godini. O tome da je ikavica govor hrvatskog naroda mislim da je i suviše govoriti. Sve ovo naš narod (bar njegova većina) ne zna, niti je mogao, a ni u sadašnjim uslovima ne može znati, pa se onda ne treba čuditi što imamo raznih Vukova, Šarčevića, Rudinskih, Čakića i drugih. Ne krivim ja njih, važno je da su oni čestiti i poštene ljudi. Da je „poturica“ gori od „Turčina“, mislim da Vi bolje znate nego ja, a i među nama ima takvih čija imena ipak ne bih ovoga puta nabrajao a ima ih dosta. Što se tiče iseljenja pod pritiskom iz Subotice gospodin Skenderović je tu bio jasan da nije govorio o iseljenju iz Subotice. Ali umesto njega postavio bih Vam pitanje, zašto u Subotici ne žive Naco i Mila Zelić, Budimir Zvonim sa suprugom, dr. Glavina i supruga mu Marina, prof. Antun Skenderović i još neki drugi. No da ne duljim dalje Vi imate privilegiju da od Vaše nekadašnje glavne urednice zatražite analizu stanja međunarodnih odnosa u Subotici, pa ako ste objektivni sudija prosudite sami našu situaciju, koja je danas siguran sam daleko gora nego što je bila kada je analiza rađena.

No, da se vratim na početak kada sam rekao da ovakve emisije više štete nego što koriste, mnogo bi bolje bilo kada bi se o ovakvim temama organizovali neki naučni skupovi na kojima ne mislim da bi trebalo da učestvuju samo Hrvati, već i drugi, Srbi, Mađari, uglavnom ljudi koji ovo mnogo bolje znaju i od mene i od onih koji Vam se javljaju na način kako Vam se javljaju. Na kraju puno najtoplijih pozdrava i želja za uspeh u Vašem radu.

S poštovanjem,
Jerko Blagajac

A Jezs čeljadi furtom se čudim jer od ovog sadašnjeg vrimena ništa ne razumim. Al znate, nisam ja sama, tušta je taki začuđeni. U ovoj našoj varoši niki Bunjevci koji su se pokazali „perspektivni“, jer su tako lipo pisali ćirilicu onda kad su to radili samo dođoši, „škulovani“ su za direktore“. Istina je da je prije dvaest go-

Direktori s kandžijom

dina bilo malo taki, al bolje koji nego nikoji. Ako ključ baš i nije bio po propisu, ipak je bio ključ. Znali su komunisti onaj komad istorije koji se dobro mož iskoristit. Gori poturica od turčina, al se zna da su janičari najgori. Metile komitetlije par taki direktora u subotičke škole, pa mirna Bosna. Tako su se dobro vladali, vridno su išli u komitet po svoje mišljenje, veličali trenutno važeće političke hitove, pazili da ne skrenu s linije, il kako bi Bunjevci kazli, s plaše. Zna se, kad se Bunjevac latu posla, onda zbiljski radi. A što je poso krivi, ili bolje kazano gazda kriv,

a Bože moj kogod mora i vlasti služiti. Umislili oni da baš tako triba radit. Puštali su da konkursne komisije rade, a onda grčevito branili mišljenje za koje im je „kogod“ kazo da triba biti. Uvik su zapošljavali one što su čitali „Politiku“, ta druge i nisu mogli kad se zna di triba objavit konkurse. A naš svit se nije ni javljo kad je tako malo nji išlo u škulu za profesore, a i ono malo što je išlo nije čitalo „Politiku“, a uz to nisu bili kako se to kaže dvojezični, većina je i onaj jedan, nanin, zaboravio.

I tako, malo pomalo, stari bunjevački profesori očli u penziju, il pomrli,

novi nisu došli, a ono malo što je bilo, poplašeno je ćutilo za po komada kruva (drugo po su zarađivali na buvljaku). Čudili se u komitetu kako oni dobro rade, pa im, kad se već ne znaju sami okoristit, za svaki reizbor poklonili stoc. Ne fotelju! Njima je dosta stoc.

I tako to do prije dvi godine. E, a onda se ti ljudi izgubili. Zaboravili su mislit, a nisu imali di otić rad mišljenja. Zato su nastavili ić po starom poznatom putu. Fale se svojim kosmopolitizmom i nestranačkom pripadnošću. Fale se i s tim da im niko ne priti. Ta ko bi pritiio onom ko ti virno služi.

Pa dabome. Nisu imali kome pripadat a biti svoj, e to su zaboravili. Sad su mirni. Ošinu kandžijom tu i tamo po kojem Bunjevcu koji je digo glavu vidivši šta mu od naroda rade, ošinu po „zakonu“, onom njevom koji se sad ne zove komunistički već socijalistički i po inerciji čekaju stoc. Čekaju, ko svi dobro dresirani nagradu. Dobit će je, jer su u Subotici još uvik isti ljudi na vlasti, u privredi, u školstvu, u novimama i na radiju, pa im oni što se lako spuštaju na četiri noge mogu dobro poslužiti.

Pitam se, šta su Bunjevci Bogu zgrišili kad se to u ovoj varoši samo njima događa. Valjda će se to prominit.

Vaša snaš Đula

Jeste da smo u kalendarskoj zimi, al vrime je pravo prolično. Otvorim ti ja pendžere, čerez luftiranja, kad mi mladi sin dotrče ko brz duše i vikne: „Tata zatvori prozore, jer nešto jako loše miriše“ — školovano dite, pa samoupravno književno divani.

Ajd, ja, zatvorijo pendžere, al šteta što nisam metnijo i rajbere, jel stvarno je gadno smrdilo. Izađem u avliju, kad tamo da se zadaviš. Mislim, kogod od komšija čisti hajzlu, što bi književno kazali W.C. (to navodim zbog oni neupućeni).

Odem ti ja kod komšince Cilike, kad i kod nje zdravo smrdi. Izađe ona prid kuću i vidim na nosu drži ovu modernu „Lotos“ maramicu. Pitam šta to smrdi, a ona: „Pa jesil slip, kad ne vidiš crknutog šiljdana u jendeku. Opet ovi Dokmanovi. (To su komšije priko betona, što su kadgod zvali svitski put, a sad E-75. Vodi do Bačke Topole, a kažu i puno dalje). Hajd, odem ja tamo, kad ono, stvarno krmče, i to crknuto. Šiljdan od četrdesetak kila. Mož bit pokojni već i dvi nedilje.

Znam ja da su Dokmanovi, (kako oni kažu — škart uslužnog tova) bacali nuz Bećar atar, tamo oko Cvijinog križa, na državnu zemlju, al tu da mi bace prid kuću, pa to stvarno nije čovičanski. Ajd ja polagacko na njev salaš i kažem čeljadima lipo da zakopaju to krmče, kad mi stariji kaže da je on samo u dračinjak nosijo (blizo križa), pa je možda onaj mladi izgubijo jednog, a i tako se ne pazi s Cilikom zbog struje i bandere. Svitujem ja nji: da su barem sapun skuvali, kad njim Bog već dao taku krmsku

TU ŠTOGOD SMRDI

sriću; jel voće da su sadili na svinjskom groblju. vidim, od moje pripovitke nema hasne, pa ja hajd u varošku kuću da nađem inšpektora.

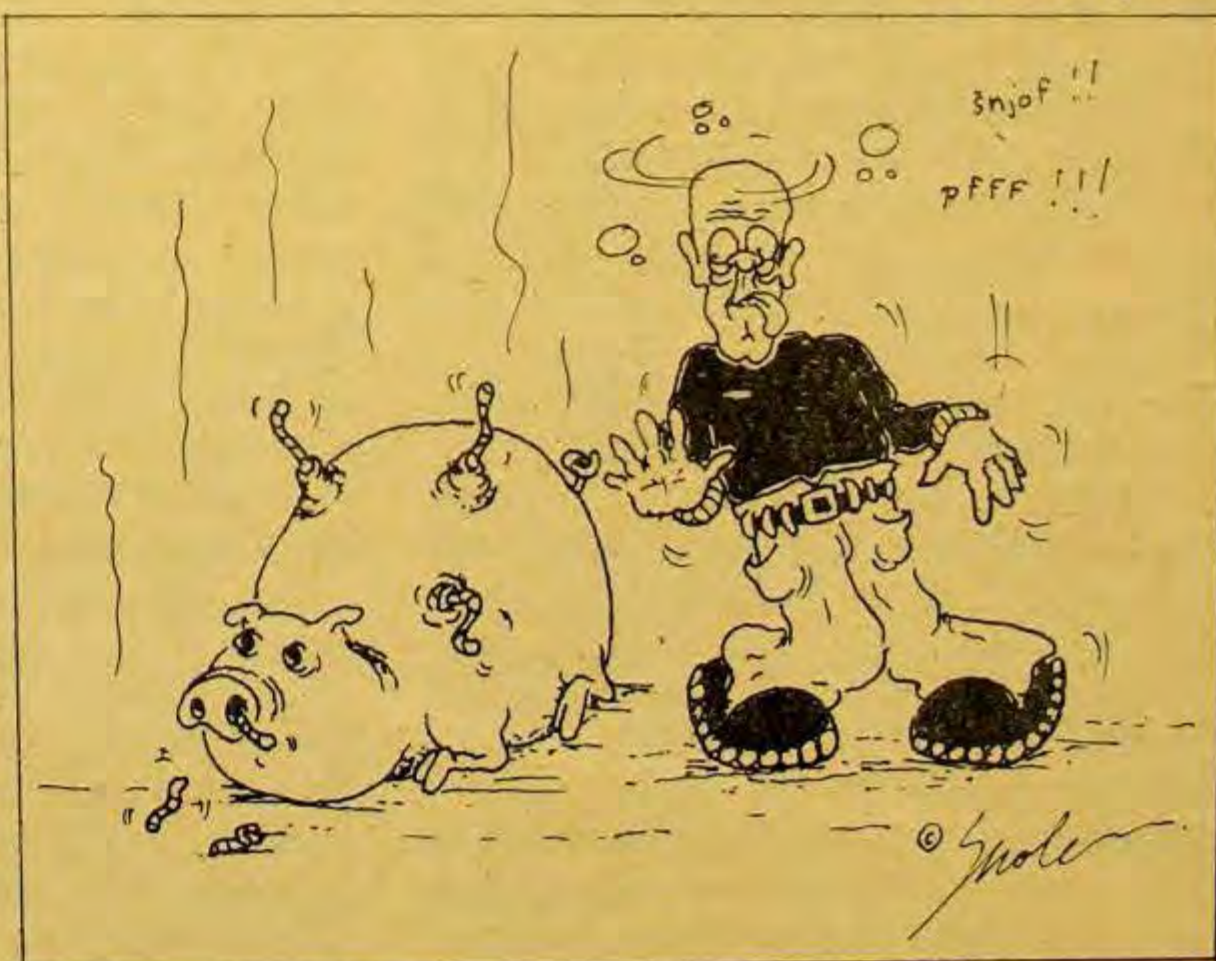
Kažu mi na porti da je marvenjski doktor na sedmom spratu. Malo sam se nasmijo, a portir kaže da je stvarno tamo i da to nije asosijacija. (Sitijo sam se te riči s televizora.)

Krenem pišće po onim basamagama, a bilo i je fajin. Stignem sav zaduвам u niku sobu, kažu, kancelarija, kad tamo stvarno jedan, pa i ne izgleda ko doktor, al nek mu bude. Ispripovidam mu ja svoju nevolju, da već dvi godine smrdi škart uslužnog tova i sve po redu. a on meni: — Kojeg dana, pa u koliko sati, koji od braća, pa koliko su svinji teški? Kažem lipo čoviku da ji nisam mirijo, jel mažu još nemam, a stvarno mislim kupit, mislim mažu, samo što Sikan još okliva, al da gadno smrdi. On

me blido pogleda i kaže da je benzin skup, ko da ga on plaća, i da će u doglidno vrime izać, kad pođe na farmu (a i ta, da prostite, dosta smrdi). Sve u svemu, uslužni tov je još kraj Svitskog puta i Bećar atara, a ja uvrćem rajbere u pendžere.

Ovo, a i još puno tog sam piso „Subotičkim novinama“, i nisu mi objavili. Valjda ne znadu bunjevački? Na svu sriću, raskinijo sam pajaštvo s Dokmanovima, pa i sa „Subotičkim novinama“, i jesapim da ni odaleg, a ni ondaleg neće više smrdit.

bać Stipan

LUDNICA

Kume Tuno, Ne znam kako je tamo kod tebe, na onom svitu, al smim se okladit da se ti i kad bi moglo ne bi tio vratit kad bi znao šta se sve u našem selu zbiva.

Bome, ludnica je naspram ovog, dičje obdanište.

Eto, onomad se moja komšinica od priko puta, snaš Kata Franjina ljuto zamirila s Jovankom, prvom susitkom. Po šora je izišlo da sluša kolko je to grmilo. Znaš i sam da se kod nas u selu ritko kogod svađa, a ako se tako šta i desi, obično bude u bircuzu, između muški. Ta ne mogu se ni sitit šta sve nisu jedna drugoj navikale.

Ovaj put mora da je štogod ozbiljno po sridi, mislim se ja, jel od Kate ne bi čovik očekivo tako šta brez velikog razloga.

Kad je huja prošla, neda mi vrag mira, pa pridem priko šora. Računam s Franjom sam oduvik dobar bio, onako, izdaljeg ću ga ispitat o čem se radi.

Čim sam na vrata, vidim, Kata oda po kujni sva urujana i zajapurena. Već se pokajem i tidnem se vratit natrag, al spaze me.

— Ajde, Stipo, unidi samo, šta se štimaš — otvori Franja vrata.

— Ta šta ja znam, komšija, možda nije baš trenutak — us-težem se ja bajagi, a sve me kopka da štogod doznam. Taman se smis-tim za astal, a Kata počme sama od sebe:

— E, moj Stipo, kako je krenilo, ovi ćeju nas do kraja otirat odavde.

— Ta ko naopako? Ko će vas otirat, Kato, šta makar šta divaniš?

— Vidićeš već, kad skupa s nama budeš bižo.

Čutim ja niko vrime, čutu oni.

Ni bilo dugo, a Kati se odveže jezik.

— Molim te, lipo, komšija, ova nesrića iza kuće, već nikolko dana izviriva priko tarabe i gleda ovamo u našu avliju. Mi zauzeti s poslom, znaš da zida-mo ovu nesritnu šupu, majsto-

ri tu, pa sve ne volim da pitam začeg kukučka. I bome, danas, vraćam se ja iz dućana prije sat dva vrimena, a komšinica na šoru. Skrstila ruke ko uvik, i sam znaš, u životu se oznojila nije ni ugrišana vode napila. Ajd mislim, baš ću je pitat, da nije koja njena kokoš kod nas prišla, jel tako štogod pa možda joj nezgodno kazat. I šta misliš, šta mi je rekla?

Kaže, gleda jel dobro zidamo šupu, jel će joj tribat kad se ovamo u našu kuću useli.

Ja onako stala, pa študiram. Jel pijana, šta bunca? Kad ona od riči do riči ponovo isto. I još se onako posprdno smije, sve izaziva.

E, ondak mi je dosta bilo. Prilila se čaša.

Vi ste bome komšinice, kažem joj ja, kolko se sićam već jedared uselili u tuđe. Pa bi sad valda da se malo proširite, jelte? No bolje bilo da barem sa šora okrečite ovu vašu kuću, jel ta ni perajicu vidla otkad je Hansova Klara prid rat krečila.

Kad, na to ona meni sveg i svačeg. Te kako smo mi kulaci, kako smo na tuđi račun stekli sermiju, kako od dice marke muzemo dok se oni patu u Nemačkoj, ta ne znam ni sama, šta mi je sve nagovorila. I još na kraju, da ćeju nam sve oduzet kad se vlast promini.

A, jel te, moliću fino, koja bi to sila mogla bit da mi moju pradomovinu uzme, ne dam se ja zbunit.

Jest, jedared je i tog bilo za vrime Tita, da se tako šta radi-lo. A kolko sam upoznata, komšinice, makar se u politiku baš puno ne razumim, Vi, kojima je on kuće, zemlju i penzije „boračke” dao, prvi ste se odrekli i njega i njegove politike. Istina, penzija, radni mista, vlast i imovine se niste odrekli. Pa bi još grabili. E, neće to ić ko što mislite.

Tako ja njoj naprašim, a ona samo trepće. No još se ne mogu sustavit. Odvezalo mi se, pa joj nedam da do riči dođe.

Moj čukundida je komšinice, od svog čukundide na ovom mistu vrbovu pletaru s blatom oblipitu naslidio. Svom unuku umisto nje zemljaru u naslidstvo ostavio. Kuću od tvrdog materijala smo tek ja i Franja digli. Dirinčili su naši stari od dana do dana i komadić po komadić zemlje od svoji novaca kupovali. Pa su nas komšinice, posli rata vaši komunisti za vrime obaveze ogulili do gole kože, baš nekako u ono vrime kad ste se vi u gotovo, u švapsku imovinu uselili. Opet smo posli, od usta otkidali za plug, tanjiraču, drljaču, sijačicu. dicu smo u bili svit ispratili jel im ovi Vaši nisu tili poso dat. A za šupu, što kažete, sumljam da bi Vam tribala, sve da vam je poklonimo, šta bi na priliku metili u nju? Jel kolko znam, ti i tvoj Nikola za cilog svog vika niste tolko stekli da je možete napunit. Džaba Vam i zemlja i penzije kad ste linčuge. Jedino ako bi vaš Đoka kaku kockarnicu jel disko klub u njoj otvorio. Ionako ne radi ništa. Ne izvlači glavu iz bircuza, a konju bi rep mogo isčupat. Da ste uputni ko drugi svit, ne bi Vam zadruga zemlju radila. A o dugovima po dućanima i bircuzima neću nida divanim. To ionako cilo selo zna.

Još bi Kata divanila, al Franja je sustavi.

— No, ženska glavo, oćeš prikinit već jedared. Za makar čeg se uzrujavaš. Možda se komšinica i šalila, a ti oma...

Meni već tisno za astalom. Sad će se i nji dvoje zakačit. Vrpeljim se niko vrime na stolici, ugrabim priliku i na vrata.

Usput, mislim, baš se svit za makar čega svađa i zamira. Kažem ti, kume, Bože sačuvaj. Ko da je štogod unišlo u narod.

Zato, kako god ti bilo ostani tamo di si, ovdje se čovik ne mož' lako snać. Viruj mi narič.

Ostaj mi z Bogom

*Tvoj kum Stipa
iz Zelenog šora*

Piše: Ante Zomborčević

SUBOTIČKA „BAČKA” — NAŠ NAJSTARIJI NOGOMETNI KLUB

U povodu 90-te obljetnice postojanja

Godine 1926. „Bačka” je proslavila 25. obljetnicu svog postojanja.

Evo šta je o proslavi 25. obljetnice pisao beogradski sportski list „Sportist” u broju od 7. lipnja 1926. godine: „Subotica je posljednje nedelje imala jednu lepu i uspelu svečanost. Jedan od najstarijih klubova naših, Jugoslovenski Atletski Klub „Bačka” proslavljala je 25-tu godišnjicu rada na sportskom polju. Proslava je uspela bolje no i jedna slična u našoj državi, a i morala je, jer je i zamišljena sa izvanrednim programom.

„Bačka” je osnovana još 1901. godine, Stari Beogradani, malo ih je koji su se onda već zanimali sportom i fudbalom, sećaju se možda još da je „Bačka” sa svojim prvim i drugim timom demonstrirala pred beogradskom publikom prvi put fudbal, igru, koja danas vlada i u modi je u Beogradu pa gotovo i u celom svetu.

U klubu su većinom Bunjevci. Tim je poslednje godine pretrpeo dosta izmena, ali su se u njemu zadržali još neki od starije garde kao: Kujundžić „Čiča”, Šlezak, Marcikić. Mlade snage danas ne mogu još da uzdignu svoj klub na staru slavu i danas „Bačka” gotovo je sigurna da neće dobiti utakmicu sa „Jugoslavijom”, BSK-om, HAŠK-om, „Građanskim” i njima jednakim klubovima...”

Nažalost „Bačka” je od 1926. godine zapala u veliku krizu, koja je trajala do 1931-32. godine, i tada gubi korak sa velikim klubovima. Nakon prebrođene krize, ponovo postaje prvak subotičkog podsaveza i igra u kvalifikacijama za državno prvenstvo. U razdoblju od 1933. godine „Bačka” je bila četiri puta prvak podsaveza i tako učestvovala u kvalifikacijama za ligu.

„BAČKA” je vječna

Klub je bio i pre rata na zavidnom mestu, te je više puta i više godina zadobio prvenstvo Južne Mađarske, pa se jednom takmičio i za državno prvenstvo. Sila, elan i požrtvovanost, odlika je ovog našeg kluba, koji evo i u našoj državi zauzeo dobro mesto i gotovo svake godine učestvuje u borbi za državno prvenstvo sa najboljim našim klubovima.

Od 1939. godine, „Bačka” postaje član hrvatsko-slovenske lige, a godinu dana kasnije igra u Hrvatskoj ligi. (op. Prvenstvo se tada odvijalo po sistemu dvije prve lige: Hrvatska liga i Srpska liga)

Drugi svjetski rat i okupacija pogodili su i „Bačku”. No, i pored toga što su rat i okupacija stvorili izuzetno stanje, u „Bački” ipak se nije u potpunosti prekinulo sa nogometom, već se nastavilo prema postojećim mogućnostima. Igrala je u III ligi i bila izrazito najjači učesnik ovog stupnja natjecanja.

Nakon oslobođenja, jedan period (20 godina) „Bačka” nije mogla da radi pod svojim starim proslavljenim imenom. Odlukom Glavnog narodnoslobodilačkog odbora Vojvodine, tada najvišeg upravno-administrativnog tijela, raspuštena su sva sportska društva i udruženja, tako i „Bačka”. U interesu daljnjeg rada, „Bački” je sugerirano da mijenja ime! Tako, umjesto „Bačka”, klub dobija 31. svibnja 1945. godine novo ime HRVATSKO FISKULTURNO DRUŠTVO „GRAĐANSKI” (HFD „GRAĐANSKI”). Pod ovim imenom klub nije dugo egzistirao. Ime Hrvatsko fiskulturno društvo „Građanski” vlastima se nije sviđalo, suviše je nesocijalistički djelovalo, pa je nužno bilo ponovo mijenjati. Početkom ožujka 1946. godine, točnije 7. ožujka, prihvaćeno je novo ime Fiskulturno društvo „SLOBODA” i pod ovim imenom klub radi do 1949. godine. U ovom periodu i pod ovim imenom, klub se počeo naglo razvijati i stjecati priznanja u nogometu, atletici i ženskom rukometu. Počeo je organiziran rad košarkaša, kuglaša, tenisača i boksača. Postižu se već kvalitetni rezultati na vojvodanskoj, republičkoj pa i saveznoj razini, naročito u atletici i ženskom rukometu.

(Kraj u idućem broju)

Najstarija fotografija „Bačke” - tim iz 1902. godine

GLAS RAVNICE — Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. — Glavni i odgovorni urednik: mr Ivan Poljaković; Izdavački savjet: Vojislav Sekelj, Zlatko Romić, Zvonimir Sudarević, dr Ivan Dulić, mr Bela Tonković, dr Milan Bičanić, Stjepan Rendulić; Izdaje: DSHV, 24000 Subotica, Trg c. Jovana Nenada 15/III; Tel.: (024) 51-348; Žiro račun: 66600-678-9027 SDK Subotica. List je registriran kod Pokrajinskog sekretarijata za informacije pod br. 651-85/90. „Glas ravnice” izlazi sredinom mjeseca. Godišnja pretplata je 150 din. Za inozemstvo 15 USD \$ Cjenik reklamnog prostora: cijela strana 5000 din; pojedinačni mali oglasi 100 din. do 25 riječi, svaka dalja riječ 10 din. Slog: **ComType** Subotica, A. Čarnojevića 16; Tisak: „Minerva”, Subotica.